

izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25.—
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 2.
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova c.

Račun pri poštn. čekov,
zavodu št. 11.842

Ljubljana, 16. oktobra.

Vprašanje nadaljnega obstoja katoliške bogoslovne fakultete v Ljubljani smo mi obravnavali s praktičnega in pravnopolitičnega vidika. Izrekli smo se proti ukinitvi teološke fakultete potom pooblastilnega paragrafa v finančnem zakonu, ker odklanjamo enostransko reševanje vsedeljskega problema. Poudarjali pa smo pri tej priliki svoje principijelno stališče, da konfesionalna teologija ne spada na znanstven zavod.

Z našim stališčem, ki se prilično krije s stališčem napredne množice na ljubljanski univerzi, klerikalec nikakor niso zadovoljni. Dali so si od dr. Jože Glonarja včeraj napisati v «Slovenec» članek, ki se spušta na opolzo pot dokazovanja, da je teološka fakulteta sestaven in nujen potreben del vsake univerze. Ako bi dr. Glonar svojo tezo o potrebi teološke fakultete podprl z oportunističnimi razlogi, bi se dalo z njim debatirati. Dejstvo je, da obstoje katoliške teološke fakultete na mnogih univerzah bodisi zato, ker jih je osonval in držal politični vpliv klerikalnih strank, bodisi iz državopolitičnih razlogov, ker so morda teološke fakultete za državo in za narod manjše zlo nego «dijeznanska bogoslovna učilišča». Zal pa skuša dr. Glonar umestnost teološke fakultete predvsem utemeljiti s trditvijo, da je dogmatična teologija istovetna in iste vrednosti kot svobodna znanost. Meneja je celo, da dogmatičnost ni nekaj «privilegij» samo teologije, ampak da je lastna vsem znanostim, samo, da se pri njih skriva pod imenom «teorije», «sistemov». Dogmatičnost celo primerja z «modo» ter meni, da je n. pr. dogma tudi etiketa, da moraš v n. pr. obleki in s cilindrom iti za pogrebom prijatelja, ki te je bil vesel, če si za njegovega življenja prišel k njemu. Raztrgan in bos in ob katerikoli uri.

Prepuščamo znanstvenikom, da poče dr. Glonarja podrobneje, kako daleč je zabredel. Ne moremo pa dopustiti, da bi se široka javnost nameroma zavaljala v take zmote. Zato hočemo kot publicisti opozoriti samo na nekaj glavnih dejstev, ki dokazujejo, da se dr. Glonar o stvari, o kateri je pisal, ni dovolj poučil, ali pa da je t. ozirom na mesto, za katero je članek napisal, — mnogo pozabil...

Cela zgodovina nauka je boj spomenja zoper moč hierarhije. Ko je bila še znanost v povojih, moč katoliške cerkve na vsi, je resnica o najelegantnejših pojnih oblikah zemlje, vrtenja zemlje, prodrala le z mučeniškimi žrtvami. Omenjamo Giordana Bruna, ki je bil zato, ker je učil neskončnost vesoljstva, ter izrekel, da so morda tudi še druge zvezde oblikovane, od cerkve sežgan. O Galileji, ki je trdil, da se suče zemlja okoli sonca in ne narobe, je bil od cerkve ječarji prisiljen, proglasiti svoj nauk za krivi nauk, da je vedel, da je vse res. Jan Hus je bil kot brezverec zažgan na grmadi poleg tisočev in tisočev družin, ki niso hoteli slepo verovati; saj je vatičanski koncil sklenil, da je dogma vse in da razum nima ničesar govornika. Gospod Glonar naj si preskrbi tudi «Index librorum prohibitorum», ki izobčuje iz cerkve vsakogar, ki bi želel zabranjene (tudi znanstvene!) knjige. In kakšna je teološka katoliške teologije srednjega veka? Reševala so se vprašanja, koliko angeljev lahko balansira na eni pišci, za koliko duš ima pekel prestola in predmet učenih preiskav je bilo vprašanje, ali je imel Adam popok. In danes? Čitajte razne svetniške razlage in preberite si gosp. Glonar n. pr. lekcije katalog ljubljanske teološke fakultete, pa boste videli, kaj je dogma in kaj znanost. Gotovo tudi na teološki fakulteti se gojijo historične, lingvistične, primerjalne študije. Toda vsi ti predmeti se dajo predavati ravno tako dobro in prosto škofovske aprocije na filozofski fakulteti. Glavna razlika med znanstvenikom in profesorjem teologije je ta, da se prvi lahko brez vseh predhodkov in brez vseh ovir posveči svojo znanost, dočim tega pri teoloških ni. Če bi danes znanstvenik kaj čagal, kar ogroža kako «znanstveno dogmo», kakor n. pr. Einstein, ki je prevzel Newtonov sistem mehanike, mu svet ploska in ga obsiva z lovolnimi venci. Če bi se dr. Glonar kak profesor teologije ovrlel kako cerkveno dogmo, bi bil ekskomuniciran, proglašen za norec, po možnosti zažgan na grmadi, njegov rod bi pa uničil.

Tako je s svobodno znanostjo in tako je z dogmatično teologijo, govor avtor «Slovenčev» članka

Poljska pred revolucijo?

VLADA PRIPRAVLJA UVEDBO DIKTATURE, ČEŠ DA JE DOMOVINA OGROŽENA.

Varšava, 17. oktobra. j. Na današnji seji sejma je bila z 21 glasovi večine odklonjena nezaupnica, ki jo je predlagala celokupna opozicija ter je bila sprejeta s 17 glasovi zaupnice vladi. Vlada ostane potemtakem še na krmilu. Vsekakor pa bo prišla v torek pri odglasovanju budžetskega provizorija znova v težek položaj.

Vzroki eksplozije še niso odkriti. Vlada je prepričana, da je bil izvršen zločinski napad, vsled česar je odločena držati z vsemi silami državno krmilo. Za državi sovražne elemente smatra vlada poleg komunistov tudi žide. Položaj se je zadnje čase tako poostil, da bo vlada najbrže v najkrajšem času prevzela diktatorska polnomočja za vzdrževanje miru in reda. Kakor se čuje, je že pripravljena proklamacija, ki razglasa na nekaj mesecev diktaturo. Sejem bo za dotični čas odgođen. Vlada je trdno odločena vztrajati na svojem mestu. Vođa list liberalne inteligence «Courier Poljski» prinaša oster članek in navaja dotične paragrafe kazenskega zakonika, po katerih bi bilo treba pozvati vso vlado na odgovor. Stevilka je bila takoj konfiscirana. Social-demokratski «Robotnik» naglašala, naj si vlada ne domišlja mnogo o svoji moči in naj svoje diktatorske slasti omeji.

Varšava, 17. oktobra. s. V preiskavi o vzrokih eksplozije v Varšavi je izvedla policija pri komunistih v Varšavi, Krakovu, Lvovu in drugih mestih hišne preiskave, kjer je zaplenila mnogo orožja, lastnike pa aretirala.

Varšava, 16. oktobra. d. Včeraj je bilo aretiranih 147 oseb, večinoma iz inteligence. V Katovcach so komunisti gospodarji položaja. V mnogih mestih se vrše demonstracije. Položaj je jako opasen.

Vlada v zagafi

STRAH RADIKALOV PRED RADICEVCI. — KUPILI BI RADIKALCE. — KRIZA V KLERIKALNEM POSLANIŠKEM KLUBU.

Beograd, 17. oktobra. dpr. Vlada ni krog postajala radi nejasnosti politične situacije vsak dan bolj nervozni. Danes dopoldne so dolgo konferirali Pašić, Ljuba Jovanović in Marko Gjurčić. Razgovarjali so se o težavah ter o sporih v radikalnem klubu kako bi se jih zadušilo, največjo skrb so pa imeli s sklicanjem skupščine. Izrazilo se je nameranje, da bi bilo najumestnejše, da se narodna skupščina, ako naj se za 19. t. m. že skliče, takoj po prečitanih ukazih o zaključanju izrednega zasedanja zopet odgodi. Današnja «Pravda» poroča, da so radikalni ponudili dr. Korošcu pogajanja za sporazum, kar dokazuje, da se vlada resno boji, da bi vendarle moglo priti 30 do 40 Radicevih poslancev v parlament, kar bi pomenilo konec Pašićevega režima. 40 Radicevih mandatov je nespornih in bi morali biti takoj potrjeni. Prisrce zabralu in ustavi bi se jim tudi ne moglo zadržati. Dr. Korošec sam tava še vedno v negotovosti med vlado in opozicijo. Vzemirja ga tudi razpoloženje v lastnem klubu, kjer se je pojavilo tako veliko nezadovoljstvo proti vodstvu, da prete nekateri poslanci celo z izstopom iz klerikalne stranke.

Beograd, 17. oktobra. r. Današnje «Novosti» objavljajo drugi članek Stojana Protića pod naslovom «Još jedna Pašićeva majstorija». V tem članku odgovarja Protić ravnateljju «Tribune» Taletovu, Protić obsežno razlaga, da je Pašić vedno vodil politiko za njegovim hrbtom. Pašić ni izključno kriv za korupcijo, ker je on ni ustvaril, toda gre ji na roko s svojim postopanjem in s postopanjem svoje najbližje rodbine in okolice. Protić očitno Taletovu, da ga kot Pašićev branitelj poskuša porabliti kot ščit za obrambo Pašića glede korupcije. Toda Taletov ne more prevariti javnosti, pravi Protić, ker je vsakemu dobro znana vsa situacija...

Beograd, 17. oktobra. r. Na današnji dopoldanski seji je glavni odbor demokratske stranke razpravljal o raznih notranjih vprašanjih stranke in o pripravi za strankin kongres, o katerih je poročal dr. Marinković. Govorilo se je tudi o obnovitvi dnevnika «Demokratija», ki prične v kratkem zopet izhajati. Za direktorja je bil določen bivši finančni minister dr. Kosta Kumanudi.

Gospodarski krogi in socialno vprašanje

VAŽNA KONFERENCA V ZAGREBU.

Zagreb, 17. oktobra. j. Po inicijativi predsednika Trgovske in obrtne zbornice Vladimira Arka se je vršila danes ob 11. dopoldne v predsedstvu pokrajinske uprave v Zagrebu anketa zastopnikov prizadebnih krogov, kateri je predsedoval minister socialne politike dr. Peleš. Ankete so se udeležili poleg dr. Kuželja imenoma Trgovske in obrtne zbornice predsednik Vladimir Arko, podpredsednik inž. Carnelutti s tremi zborničnimi svetniki; dalje v imenu Zveze industrijskega predsednik S. D. Aleksander, generalni tajnik Marko Bauer z nekaterimi člani Zveze, v imenu Zveze trgovcev predsednik Ernst Grünwald in tajnik Juhn ter v imenu Obrtne zveze tajnik Čupak.

Minister dr. Peleš je uvodoma naglašal informativni značaj ankete in naznanil dnevni red. Podpredsednik Trgovske in obrtne zbornice inž. Carnelutti je podrobno obrazložil memoranda zbornice in zahteval v imenu obrtnikov decentralizacijo delavskega zavarovanja, revizijo določenih zavarovalnih prispevkov in preureditev dosedanje uradne prakse. Za decentralizacijo delavskega zavarovanja govori neenaka predgovodina socialnih institucij v posameznih provincih, vsled česar je enotni zakon za celo državo še prezgoden. Predlagal je ustanovitev finančno avtonomnih centralnih uradov s posebnimi ravnatelji v Zagrebu, Beogradu, Novem Sadu, Sarajevu in Splitu. Ugovarjal je, da se večji del dohodkov porablja za kritje administrativnih stroškov. Govornik je dokazal na konkretnih primerih pomanjkljivosti pri obstoječih zavarovalnih razredih, ki delodajalca preveč obremenjujejo in znašajo 7 odst. denarnega prometa. Grazil je, da so bili sprejeti pri zavarovalnih uradih nestrokovnjaki in je predlagal spremembo zakona, po katerem naj bi varirali prispevki med 10 in 20 odstotki dnevnega zaslužka. Zbornični predsednik Arko je predlagal radi prihrankov skrajšanje poročilne dobe na 14 dni pred in 6 tednov po porodu. Dalje je zahteval izločitev ravnateljev vseh podjetij in služinčadi iz zavarovanja, ker to

niso delave v zavednem pomenu besede. Tajnik obrtne zveze Čupak je kritiziral, da so nevarnostni razredi pomanjkljivi in predlagal, naj se glede uprave vzame za vzgled inozemstvo. Generalni tajnik Zveze industrijskega Bauer je temu nasproti ugovarjal, da so bili nevarnostni razredi določeni na podlagi dolgoletnih izkušenj; soglašal pa je radi neizvedljivosti uradništva v zavarovalnih uradih. Industrijske R. Pilepič je poudaril, da bo po izvršeni redukciji upravnega aparata število uradništva se tako zmanjšalo, da bo prišel en uradnik na 500 zavarovancev, kakor v inozemstvu. Zbornični podpredsednik inž. Carnelutti je predlagal, da se ukine institucija Borze dela, ker je odveč. Po ponovnih izjavah predsednika Arka in Aleksandra je minister dr. Peleš poročal o svojih razgovorih z zastopniki obrtnih korporacij v Ljubljani, na kar se je predsednik zveze trgovcev Grünwald pritožil v imenu trgovcev proti zakonu o poblijanju draginje, ki naj bi bil ukinjen in je zahteval spremembe v določilih stanovanjskega zakona glede stavebnih dolžnosti različnih kategorij. Minister dr. Peleš je izjavil, da je vprašanje stavebnih dolžnosti ravno v študiju in bodo v kratkem izšla nova določila, ker je določba o stavebnih dolžnostih za osebe, ki imajo 60 tisoč dinarnih letnih dohodkov, anormalna. Pri obravnavanju vprašanja predpisov o potovanju in bivanju za tuje delavce, je zahteval predsednik Arko na podlagi obširnega referata revizije določb. Zbornični svetnik Fersteck je predlagal nedoljski počitek za brivnice v provinci in zahteval spremembo sistema v stanovanjskem vprašanju.

Dr. Peleš se je na koncu zahvalil za udeležbo in obljubil, da bo zaslišana množica izročil vsem delavskim organizacijam, da zavzamejo stališče. Obljubil je, da bo skušal odpraviti nedostatke, vendar pa naglasil, da se je osebno prepričal o vzornem obratu zavarovalnih uradov.

DARUJTE ZA
CIRIL-METODOVO DRUŽBO.

Bela ali rdeča diktatura

NEMŠKA VLADA GROZI SAKSONSKI Z VOJAŠKO OKUPACIJO. — KAOS POSTAJA VEDNO VEČJI. — REAKCIJA NA BAVARSKEM.

Dresden, 17. oktobra. j. Konflikt državne vlade s Saksonsko je vedno ostrejši. Neposredni povod je dala naredba okrožne obrambne komande v Draždnu o prepovedi proletarskih obrambnih organizacij za katere se je zavzela komunistično-socialistična saska vlada. Komunistični notranji minister Böttcher je včeraj na nekem zborovanju izjavil, da mora priti do bele ali rdeče diktature. Delavci naj se pripravijo na boj. Danes je prejel ministrski predsednik Zeigler pismo od generala Müllerja, ki zahteva pojasnila in odgovora ali je ves kabinet solidaren v Böttcherovo izjavo. V pismu postavlja general v imenu državne vlade saski vladi termin, ki poteče jutri. General Müller zahteva javno izjavo vlade proti Böttcherju. Min. predsednik je prebral pismo v deželnem zboru, kjer je zbudilo veliko ogorčenje. Ministrski predsednik je izjavil, da večina saski vlade na to pismo sploh ne bo odgovorilo. Vlada poziva sasko prebivalstvo, naj stoji odločno za njo in zahteva od državne vlade, da napravi konec nezvdržnim razmeram. V deštati je zahteval nek razgovor. Za sabo istega postopanja kot za Bavarsko. Nezaupnica nemških nacionalistov je bila z 68 proti 45

glasovom odklonjena.

Berlin, 17. oktobra. s. Državna vlada sporoča oficijozno, da bo skrbela za ustavne in zakonite razmere na Sakslem. Vojaški poveljniki na Sakslem je dobil stroga povelja glede uporabe policije in orožništva za zatiranje protidržavnih izgrediv.

München, 17. oktobra. s. «Korrespondenz Hoffmann» sporoča uradno: Državni komisariat je preprečeval vsem osebam, ki bivalo na Bavarskem pristopiti k samoobrambnim društvom socialno-demokratske in komunistične stranke. Aktivna udeležba v takih organizacijah bo kaznovana z zaporom.

Berlin, 17. oktobra. d. Od včeraj se vršijo v Berlinu očitveno skrbno aranzirane komunistične demonstracije, ki dovajajo do nepešanih krvavih konfliktov s policijo. Danes je stanje nekoliko mirnejše. V Mannheimu je množica plenila trgovine. V krvavi borbi s policijo je bilo na obeh straneh več ljudi ubitih, mnogo ranjenih.

Berlin, 17. oktobra. j. Vodja združene socialno-demokratske stranke je sklenil pozvati demokrate, da ukine izjemno stanje, ker je neobhodno potrebno za upostavitve normalnih razmer.

Novi nemški predlogi Franciji

Pariz, 17. oktobra. j. Poincaré je sprejel danes ob triletr na 12. nemškega odpravnika ob priferu. Razgovor je trajal nad eno uro. Poincaré je kategorično odklel informacije. Bil je zelo nervozen. Tudi francosko zunanje ministrstvo ni izdalo poročila o razgovoru. Kakor se čuje, Poincaré noče odnehati od svojega stališča. Nemški predlog bo izročen francoskim strokovnjakom

Pariz, 17. oktobra. j. Nemški odpravnik v Bruslju je storil danes enake korake pri belgijski vladi kot oni v Parizu

Pariz, 17. oktobra. s. Iz Washingtona poročajo uradno: Amerika bo odločno nastopila za to, da se sestavi v najkrajšem času medzavezniška kontrolna komisija, ki naj ugotovi plačilno možnost Nemčije in izvede sanacijski program.

Težkoče z uradniško uredbo

Beograd, 17. oktobra. p. Nocoj je imel ministrski svet sejo od 17.30 do 20.30, na kateri so sklepali o razvrščanju državnih uradnikov v 4. skupino prve kategorije. Vlad tega posla ni mogla končati, ker so se med posameznimi ministri pojavila nasprotstva. Vsa ministri zahteva za svoje uradnike čim boljše skupino, čemur se ostali ministri protivijo. Vlada je sklenila, da javnosti o vsem tem ne da nobenega obvestila, ker se boji nezadovoljstva uradnikov in krize v svoji sredini. Jutri bo vlada nadaljevala delo, pa je zelo malo upanja na uspeh.

Masaryk v Parizu

Pariz, 17. oktobra. j. Predsednik Masaryk je danes z Millerandom obiskal veliko brezščno staničo Saint Assise, odkoder sta poslala zaveznikom pozdravne brzojavke. Proti poldnevju je posetil Masaryk slovenski institut, kjer je imel krasno predavanjeto o pomenu zapada za slovenski iztok. Tudi danes je bil Masaryk predmet entuzijastičnih ovacij.

POSOLIJO MADŽARSKI.

Pariz, 17. oktobra. j. Reparačijska komisija je danes dopoldne soglasno pooblastila Madžarsko, skleniti inozemsko posojilo. Oficijelni komuniké pravi med drugim, da je reparačijska komisija zaprosila Zvezo narodov, naj izdela načrt posojila in določila kot zastopnika Hudiolsa. Načrt Zveze narodov predvideva kontrolo reparačijske komisije o posojilu.

Budimpešta, 17. oktobra. i. V zunanjem ministrstvu se je vršila danes konferenca zunanega in finančnega ministra glede pogajanja s Češkoslovaško, Jugoslavijo in Rumunijo. Madžarska vlada bo v kratkem sestavila material tako, da se bodo pogajanja z Malo antanto lahko pričela koncem oktobra ali prvočetkom novembra.

POTOPLJEN PARNIK.

Pariz, 17. oktobra. r. Italijanski parnik «Ferrara», ki je bil na potu iz Jave preko Kalkute v Italijo in je imel na krovu za 32 milijonov lir opija, se je po silnem požaru potopil z moštvo in blagom vred.

BREZPOSELNOST NA ANGLEŠKEM.

London, 17. oktobra. s. Število brezposelnih je znašalo na Angleškem dne 10. oktobra 1.251.000. Število se je zvišalo od prejšnjega tedna za 5418. Poleg brezposelnosti se dvigajo tudi tržne cene, tako da je vse okoli 25 odst. dražje kot pred vojno.

ZRAČNA ZVEZA DUNAJ-TRST-BENETKE.

Dunaj, 17. oktobra. s. Kakor doznava «Wiener Allgemeine Zeitung», se je ustanovila avstrijska zračnolovna družba, ki bo v najkrajšem času uvedla zračni promet med Dunajem in ostalimi glavnimi mestji avstrijskih zveznih držav. Še pred Božičem namerava uvesti redno zvezo med Dunajem in Trstom. V načrtu je tudi zveza med Dunajem in Benetkami. Vozne cene bodo skoro enake onim l razreda v D-vlakih.

VPRAŠANJE PRAVOSLAVNEGA KOLEDARJA.

Moskva, 17. oktobra. s. Ruska cerkev pod vodstvom patriarha Tihona je sklenila uvesti s 14. oktobrom gregorijanski koledar v smislu sklepa carigradskega koncila.

RUSIJA IN FRANCIJA.

Pariz, 17. oktobra. r. Včeraj je prišel semkaj direktor sovjetske državne banke Scheinmann, da izposluje prvem notranje sovjetskega červojca (zlatega rublja). Scheinmannova mislja pa ima ba, je še dalekosežnejši pomen. Govori se, da namerava izposlovati od francoske vlade priznanje sovjetske vlade. V tem slučaju bi sovjetska Rusija priznala Franciji vse svoje dolgeve, razven vojnih in bi zahtevala v to svrhu 10letni moratorij. Francoski finančni krogi so pripravljali, da dovolijo Rusiji kredite za obnovo.

Inozemske borze

CURH: New-York 557, London 25.26, Pariz 38.75, Milan 25.45, Praga 16.65, Budimpešta 0.0307, Bukarešta 2.60, Beograd 6.55, Sofija 5.45, Varšava 0.0006, Dunaj 0.0078025.

DUNAJ: Beograd 832 do 830, Berlin 0.106 do 0.126, Budimpešta 3.80 do 3.90, Bukarešta 320 do 331, London 321.300 do 322.900, Milan 3214 do 3226, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 4302 do 4318, Praga 2111 do 2121, Sofija 688 do 692, Varšava 675 do 775, Curih 12.735 do 12.785; valute: dolarji 70.500 do 70.960; levi 660 do 674, nemške marke 0.09 do 0.13, funti 319.500 do 321.100, francoski franki 4255 do 4285, lire 3180 do 3200, dinarji 821 do 827, poljske marke 675 do 775, leji 318 do 322, švicarski franki 12.620 do 12.700, češke krome 2093 do 2109.

BERLIN: Dunaj 77.306, Milan 251.370 tisoč, Praga 163.500.000, Pariz 333.165 tisoč, London 24.937.500.000, New-York 5 milijonov 486.250.000, Curih 986.527.500, Beograd 64.537.500.

NEW-YORK: London 454, Pariz 604.25, Berlin 0.000015, Milan 4.5550, Curih 39.23, Praga 298.75, Dunaj 0.14125, Budimpešta 0.55, Bukarešta 47, Beograd 118.25

Predsednik Masaryk v Parizu

Izmenjava napitnic med Millerandom in Masarykom.

Pariz, 17. oktobra. r. Včeraj zvečer je priredil predsednik francoske republike Millerand v Elizeju na čast predsedniku Masaryku slavnostni dîner, na katerem je imel na Masaryka zdravico, v kateri se je najprej spominjal starih vezi med Francijo in Češkoslovaško, mučeniške smrti češkega kralja Ivana Luksemburškega, ki je padel na bojišču za Francijo in deklaracije češkoslovaških poslancev v dunajskem parlamentu leta 1870. v prilogi Francozov. Se bolj pa so se razvile vezi v svetovni vojni, ki je prinesla Češkoslovaški, Alzaciji in Loreni svobodo. Svoj govor je Millerand zaključil z besedami: «Vaš prihod v Pariz je nov dokaz, da bosta francoski in češkoslovaški narod še nadalje sodelovala v srečnih vezeh. Živimo v dobrih velikih dogodkih, ki se razvijajo iz novih razmer in vztrajamo čvrsto na tem, da se obdržijo in izpolnijo mirovne pogodbe. V srednji in vzhodni Evropi se razmere stabilizirajo. Najodločnejši borilec za to je Francija, ki hoče stalno zastopati principe časti in pravičnosti. Svest sem si popolnoma, da delujete tudi Vi v tej smeri in se vam zato zahvaljujem za vaše tozadevno delovanje imenom Francije, ki časti in spoštuje v Vas državnika velikega duha.»

Predsednik Masaryk se je pristočno zahvalil za sijajni sprejem in se je spominjal zasluge Francije za svobodo. Pariz je bil že pred vojno vedno zatočišče svobode. Pariz je bilo prvo mesto, ki je nudilo Češkoslovaškom zaščito. Med vojno je bila Francija vedno na strani Češkoslovaške. Evropa je po vojni leta 1870. živela pol stoletja v miru. Zelim, da traja mir po svetovni vojni vsaj tako dolgo, trajal pa bo vsekarj dalje. Evropa in mi vsi potrebujemo konstruktivnega dela, da pospešimo dobre posledice svetovne vojne.

V naši zunanji politiki smo z ustvaritvijo takozvane Male antante uresničili svoj program. Napram našim sosedom smo uredili svoje odnose po načelu, da varujemo interese miru in da izvedemo konsolidacijo. To politiko smo dokazali napram Avstriji in Madžarski. Mi delujemo lojalno in ne vzdržujemo za konsolidacijo srednje Evrope. Zagotavljam Vas, gospod predsednik, da se popolnoma zavedamo svoje naloge pri obnavitvi Evrope. Obnovitvena dela zahtevajo po mirovni pogodbi, ki so definitivne in pravične, da se zastavijo vse sile. Češkoslovski vedo, da je bila Francija vedno velikodušna in zato bodo Češkoslovski pri delu za rekonstrukcijo Evrope vedno stali ob strani velikodušne Francije. Živela Francija!

Pred volitvami na Balkanu

Letošnja jesen se vrši na Balkanskem polotoku v znamenju volitev, ki naj dajo politiki balkanskih držav definitivno smer. V novembru se vršijo volitve za bolgarsko sobranje, za december so določene grške volitve. V Albaniji pa je provizorna narodna skupščina razpuščena in se tudi vrše na zimo volitve v zbornice, ki naj da ustavo mlad, še neurejeni državi.

Vse tri države so nam sosedje, z vsemi tremi smo imeli doslej in bomo imeli v bodoče mnogo zadev skupnih; imamo tedaj največ interesa na tem, kako se razvijajo notranje prilike v teh državah in kakšen bo na zunaj odsev notranjega političnega razmerja.

V Bolgariji se vršijo volitve v narodno sobranje najbrž 18. novembra. Notranjopolitična situacija je znana. Z nezasišanim terorjem je vladajoča stranka uničila politične organizacije zemljedecev, nato pa še komunistov, tako da se ji za volitve teh dveh delekov najmočnejši bolgarski strank ni bati, ker najbrž sploh ne bosta mogli nastopiti. Prihaja tedaj v poštev le vladna stranka, ki je organizirana na podlagi fuzije meščanskih strank pod vodstvom Cankova. Ker pa se je sestavila iz strank, ki so imele precej različne preteklosti in različna vnanjopolitična naziranja, ne moremo biti povsem na čistem o bodoči bolgarski politiki. Cankovljeva koalicija se nahaja doslej pod zaščito makedonskemu jušjih, kar nam popolnoma pojasnjuje situacijo, če se bo res zgodilo, kar nekateri napovedujejo, da mora namreč prej ali slej priti do konflikta med vlado in Todorom Aleksandrovom, o tem je jako dvomiti; gotovo pa je, da se do volitev kaj takega ne bo zgodilo.

V Grčiji je volilna borba že v polnem teku. Tam tekmujejo za prvenstvo dve glavni politični skupini, venizelisti in na politični blok, ki ga vodijo protagonisti revolucionarnega pokreta, oziroma revolucionarne vlade, s polkovnikom Plastirasom in G. natasom na čelu. Venizelosova stranka, ki je razvila republikansko in zapadnjaško idejo, je znana; nacionalni blok istotako zagovarja naslonitev na zapadnoevropske sile, toda zbira okrog sebe ljudi na širih temeljih. Ohranitev stanja, kakor ga je ustvarila revolucija, mu je najvažnejši smoter. Za svojo

namen da ostanje vodje revolucije takorekoč nedotakljivi, je znala vlada delati z jako izdatnimi sredstvi. Že pred časom je izdala izredno odredbo, da morejo nastopiti kot kandidati tudi uradniki in celo aktivni častniki, kar je pač unikum in je vzbudilo v državi mnogo ogorčenja. Dalje ostane tudi zanaprej še najstrožje po cenzuri prepovedano pisati karkoli o znani obsojbi politikov, ki so zakrivilj maloznakli poraz, o revoluciji, nje voditeljih in njih akcijah proti kralju Konstantinu. Po tem je soditi, kako si je tudi atenska revolucionarna vlada znala pripraviti teren za volitve.

V Albaniji je provizorna narodna skupščina razpuščena. Ahmet beg, šef tiranske vlade, je razpogaljal v njej le s pičlo večino. Ni izključeno, da ostane pri predstojajočih volitvah v manjšini, razen, ako smemo računati na to, da se bodo vršile volitve bože noče — po željah vlade. Ker se je Ahmet begova vlada trudila, da ostane v čim boljših odnosih z našo kraljevino, bi bilo pač koristno, ako ostane tudi zanaprej še na vladi.

Politične beležke

Demokratski sestanki v mariborski oblasti. Dne 11. t. m. je imela krajevna organizacija JDS v Kozjem občni zbor, pri katerem je bil izvoljen nov odbor s predsednikom dr. Klorjem. Zborovalci so se izrekli za skupno napredno fronto pri bodočih volitvah. Dne 19. t. m. se vrši na Vranskem občni zbor krajevne organizacije. Dne 21. t. m. je občni zbor krajevne organizacije v Zalcu in obenem okrožna konferenca za Savinjsko dolino. Govorniki iz Celja. Isti dan ustanovitev krajevne organizacije v Veržetu in popoldne okrožna konferenca zaupnikov iz ljutomerskega okraja v Križevcih. Govorniki iz Maribora. Dne 4. novembra ustanovitev krajevne organizacije JDS v St. Petru pod Sv. Gorami, v Podsveti javen ljudski shod in v Konjicah okrajna konferenca zaupnikov. Govorniki iz Maribora.

Čuden molk. Prošlo nedeljo je na nekem shodu posl. Pucelj v dokaz, kako neiskrena je klerikalna avtonomistična fraza, navedel tudi to, da mu je bivši poverjenik za soc. politiko Prepeluh povedal sledeče: V aprilu ali maju 1919 je tedanji minister notranjih poslov Svetozar Pribečević v posebni brzobjavki na deželno vlado odredil sklicanje pokrajinskega zbora za Slovenijo. Brzobjavka pa je neznano kam izginila. Takrat je bil predsednik dež. vlade dr. Brejc! — Z napeto pozornostjo smo čakali, kaj odgovori »Slovenec« na to poročilo ugovoritev. Držali smo se v rezervi, da ga zalotimo pri njegovih običajnih lažljivih izmikih. Toda »Slovenec« ne reče nič. Na Prepeluhovo obtožbo je njegov odgovor molk. To je seveda gladko priznanje. Mi lahko s svoje strani dodamo, da nam je Pribečevićeva namera sklicati pokrajinski zbor bila dobro znana. Kaj poretče dr. Brejc na težak očitek, da je izigral odredbo, katere provedba bi bila kardinalnega pomena za ves poznejši politični razvoj? Kople ven, gospoda Brejc in Prepeluh!

Opozicijski načrti. Pod tem naslovom priobčuje »Slov. Narod« po blokaškim »Hrvat« vest, da je padec Pašićevega kabineta mogoč, ako demokrati odkrito pristopijo k avtonomizmu. V tem slučaju, da bi opozicija, h kateri bi prišli tudi džemijet in Nemci, štela 25 poslancev več kot radikali. »Slov. Narod« dostavlja iz svoje modrosti, da ta »Hrvatova« izvajanja potrjuje njegove informacije, da se del demokratskih poslancev »že močno nagiba k avtonomističnem naziranju«. »Slov. Narod« meni nadalje, da ni brez interesa tudi to, da računajo opozicionalci, »med njimi torej tudi demokrati« s Turki in Nemci, katere bi prav radi sprejeli v svojo družbo. K »Narodovim« premišljevanjem »pod lipo« dostavljamo, da je na celi notici najbolj interesantno dejstvo, da »Narod« črpa svojo protidemokratsko modrost iz blokaškega »Hrvata«, torej iz vira, ki je dovoli moten, da bi iz njega najstarejši slovenski dnevnik ne smel zajemati, vsaj brez sramu ne. Čenče, ki jih priobčuje »Slov. Narod«, bi si lahko prilhranil, ako bi čital in ponatisil to, kar pišejo demokratska glasila.

Proti Radičevim harlekinadam. Radičeva neresna agitacija v Londonu je dala angleškimi političnimi in znanstvenim krogom povod, da si pribavijo objektivne informacije o našem narodu. Ravnatelj slovenskega instituta na londonskem vseučilišču Pages se je s posebnim pismom obrnil na profesorja dr. Šišca za sodelovanje pri reviji, katero zavod izdaja že tri leta, ter ga prosil, da pride v London in tam nekolikokrat predava. Profesor dr. Šišec se je vabilu odzval in bo v kratkem odpotoval v London.

Akcijski odbor NRS in »Orljuna«. »Jutrzanje Novosti« prinašajo pod tem naslovom opravila Akcijskega odbora NRS napram Orljuni, češ, da se je on vselej, kadarkoli je bil sploh vprašan ali poslušan, zavzel zanj. Tudi veliki župan dr. Lukan, da ni ničesar zagršel, kar bi moglo dati Orljuni povod ali vzrok za napade nanj. Akcijski odbor NRS priobčuje v podkrepitev svojega opravila tudi ponatis zapisnika o svoji seji z dne 3. februarja t. l., ki se glasi takole: »Vrši se nadalje dolga debata o stališču napram »Orljuni«. Ugotovi se končno, da predstavlja »Orljuna« med nami čisto nacionalno organizacijo, katere cili je ustvariti svobodno in srečno do-

movino. Boril se proti vsem, kar je nacionalno, kar ruši državo, in zlasti tudi proti vsej korupciji. Zaključil se soglasno, zavzeti stališče proti razpusitvi »Orljuna«. — V isti številki »Jutrzanje Novosti« in na uvodnem mestu pred izjavo Akcijskega odbora pa priobčuje g. Ljubo D. Jurković javno pismo, v katerem obsoja Orljuno. Iz tega sledi, da se ni slovenska radikalna razcepila le v dva dela, v Azmanovo in Stefanovičovo partijo, marveč, da se sedaj tudi že Azmanova struja deli v orljunsko in protiorljunsko.

Srno v Ljubljani. Kakor se čuje je g. Ljubo D. Jurković, ki je med sostanoviteli Orljune in o katerem smo že svojčas pisali, da kot srbskoradikalni agitator pač ne spada v organizacijo jugoslovanskih nacionalistov, osnoval v Ljubljani organizacijo *srbskih nacionalistov* takozvano *Srno*, katere namen in naloga je delati in pospeševati velesrbsko separatistično propagando. Dosedaj je k Srno pristopilo 13 naidebnih potomcev slavni očetov slovenske radikalije. Jurković pa objavlja po časopisih odprto pismo, da mu je *Orljuna* premalo, kako bi rekli, nacionalna...

Po svetu

Stambolijskega ministri na zatožni klopi. Sodišče v Trnovi na Bolgarskem je ta dni obsodilo Nedeljka Atanasova, člana vlade Stambolijskega, radi zarotnih stremeljenj na štiri leta ječe in na 10 let izgube vseh meščanskih pravic. — Razprava proti ostalim članom vlade Stambolijskega prične 5. novembra. Vršila se bo v Sofiji.

Fašistovska svoboda v Italiji. Milanski »Avanti«, bivše glasilo socialistične stranke, ki je nedavno prešel v last grupe kapitalistov, se briko pritožuje, da ne more več pošiljati svojih dopisnikov po svetu, ker jim vlada noče izdati potnih listov za inozemstvo. Resnično, Italija fa da se!

Fašistovska zarota v Rumuniji je bila zelo na široko razpredena ter je bila naperjena proti članom sedanjice vlade in proti židom. General Nicoleanu, ki preiskuje zadevo, je odkril, da so zarotniki imeli centralo v Bukarešti, podružnice pa v vseh večjih mestih Rumunije. Udruženi so bili pod imenom »Liga Cresina«. Hoteli so strmoglaviti vlado, ubiti Bratiana in druge ministre, proglasiti diktaturo ter izvesti pogrome proti židom. Za svoje namene so razpolagali z ogromnimi zalogami orožja in streljiva, katerega so sedaj vojaške oblasti zaplenile.

Češkoslovaška spomenika Ernestu Denisu. Češkoslovaška vlada postavi velikemu prijatelju češkoslovaškega in jugoslovanskega naroda, Ernestu Denisu dva spomenika, prvega v Nimesu (Francija), drugega v Pragi. Osnutke za spomenika je napravil češki kipar Španiel, kateremu je poverjena tudi izvršitev dela.

Usoda ruskega šolstva. Reuter poroča iz Helsinkfors, da je letos radi pomanjkanja denarnih sredstev v Rusiji zaprtih 45 odstotkov vseh srednjih šol. Sovjetska vlada namerava iz istega razloga zapreti še 3500 različnih učnih zavodov.

UMETNOSTNA RAZSTAVA

slov. in hrv. mlajših umetnikov v Jakopičevem paviljonu je odprta samo še do nedelje, 21. oktobra. Vodstvo v četrtek in petek ob štirih, v nedeljo ob enajstih.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Začetek ob 8. uri zvečer, Četrtek, 18.: »Azazel«. B. Petek, 19.: »Judit«. D. Sobota, 20.: »Smrt majke Jugovičev«. E. Nedelja, 21.: »Ugrabljene Sabinke«. (Strize Putjata) Izv. Pondeljek, 22.: »Kar bočete«. A.

Ljubljanska opera.

Začetek ob pol 8. uri zvečer. Četrtek, 18.: »Nikola Šubie Zrinjski«. E. Petek, 19.: »Novela od Stanca«, »Zapečatenici«. A. Sobota, 20.: »Evgenij Onegin«. C. Nedelja, 21.: »Prodana nevesta«. Ljudska predstava. Pondeljek, 22.: Zaprti.

Mariborsko gledališče.

Četrtek, 18.: »Kralj na Betajnovi«. A.

»RODOLJUPCI«.

Premijera v mariborskem gledališču. L. 1848. je svobodno solnce ogrelo tudi vojvodinske Srbe. Inteligenca, ki je bila vsa madžaronska, se je kakor solnčnica obračala v tem solncu iz klincev »eljen« v »živio«, nosila madžarske kordarke povrh srbskih, v domorodstvu iskala dobičkov, slavila zasluge »cepanja protokolov«, se izčrpala v frazah, amanozstvu, korupciji, laži-patriotizmu, brez horizonta in globine. Edini Gavrilovič stoji na nasprotni skodelici tehtnice ter daje tem »rodoljupcem« resne, pravične in žal, z grenko usodo naroda dokazane resnične lekcije. — Gavrilovič je dostojno podal Tepavce, ki se je izkazal tudi kot vester in zelo spreten režiser. Njegova zasluga je, da je to »veselo pozorišče«, ki se izčrpa v podajanju izbruhov rodoljubstva brez konkretnih dogodkov, ki pospešijo tek igre le kot novice, gladko in hitro — celo v srbsčini — izteklo čez pozornico. Amazonski pohod ob puku strela je bil sijalen. Vsi ostali

so karikirali te fadne rodoljubce presenetljivo dobro. Harastović — Zutilov — postaja plastičnejši, izgublja lanko vihravost, spretno izplava iz madžaronskega na predsedstvo odbora rodoljubcev, da končno hčer poroči z Madžarom in si osvoji odborovo »kesu«. Petkova in Savinova kakor navadno na mestu, Tomašič, »mladi stihodelja Lepršič« je pokazal mnogo volje, karikaturna fantasta, praznega »patriota« se mu je izrazilo posrečilo. Vi. Skrbnišek je plastično izrazil bankrotiranega trgovca, ki trguje z do morodstvom in ga naposled proda za 50 dukatov. O Sturmovi — Zelenički — bomo morali mnenje spremeniti; toliko sile še ni pokazala. Zlasti ob razkladanju bojnega načrta je bila prava srbska Jeanne d'Arc, ki je ljubila Madžara! To grotesko je napisal leta 1848 Jovan Sterija Popović (v jeziku ne sledi Vukul), kot veliko satiro na svobode nezrele in nevedne ljudi, ki jim manjka etičnih dobrin in računajo le z materijelnimi profiti. Zato propade vse, narod pa plača s krvjo, trpljenjem in suženjstvom. Ali se ni to zgodilo 1918 in danes? Koliko Lepršičev, Zutilovov, Zeleničk, kako malo Gavrilovičev in kaj neuspehov! 12. oktobra v Mariboru. Šnuderl.

»Zrinjski« z Betetom. Nocoj ob pol 8. uri se poje v operi za red E. Zajec »Nikola Šubie Zrinjski«. Pri tej predstavi poje vlogo turškega carja Sulejmana prvika g. Betetto. Ostale vloge po starem. — V drami se igra »Azazel« za red B.

Ljudska operna predstava. V nedeljo dne 21. oktobra zvečer ob pol 8. uri se poje v opernem gledališču kot ljudska predstava znana in priljubljena opera »Prodana nevesta«. Cene za to predstavbo so zelo znižane, znašajo le polovico navadnih opernih cen. Najširše obsejnostvo se na to predstavbo opozarja.

Mariborsko gledališče pripravlja Verdijevo opero »Traviata«, ki se uprizarj koncem tega tedna. Režira in dirigira ravnatelj opere g. Mitrovič. Upravnik gledališča g. dr. Brenčič je prejel od libretista »Zlatoroga« g. Ribarda Brauerja z Dunaja zahvalno pismo, v katerem slavi mariborsko prireditve »Zlatoroga« in se zahvaljuje za pozornost, ki jo je užival v Mariboru.

Ptjasko gledališče. Ptjasko dramsko društvo je uprizarilo »Stare grehe« z izrednim uspehom. Gledališče je bilo polno in publika vseskozi zadovoljna. Upamo, da bomo vsaj vsakih 14 dni doživeli kako zrelo prireditev. Čestitamo režiserju in vsem igralcem!

Preprodaja vstopnic za »Povodnega moža«, ki ga uprizarj osnovna šola »Mladica« v pondeljek dne 22. oktobra ob 15. uri v dramskem gledališču, se vrši od petka naprej pri dnevni blagajni v opernem gledališču.

Sport

Lahkoatletski miting v Mariboru.

Kakor smo že na kratko poročali, se je prošlo nedeljo vršil lahkoatletski miting za prvenstvo Maribora. Organizacija ni bila baš najboljša. Udeležili so se mitinga le člani S. K. Maribor in S. K. Rapid. Doseženi rezultati so nastopili:

Finale 100 jardov: 1. Lenassi (M.) 11, 2. Wicher (R.), 3. Skrabar (M.). Tek na 200 m: 1. Wicher 25.1, 2. Sieberer (R.), 3. Skrabar.

Tek na 400 m: 1. Wicher 58.1, 2. Skrabar, 3. Deržič (M.).

Tek na 800 m: 1. Wicher 2:17.2, 2. Wagner (M.), 3. Sieberer.

Tek na 1500 m: 1. Simončič (M.) 5:01, 2. Birgmaier (R.), 3. Puch (R.).

Tek na 5000 m: 1. Zunković (R.) 19:14, 2. Burgmaier.

Met kroglice: 1. Wicher 10.16, 2. Munda (M.), 3. Barlovič (R.).

Met diska: 1. Barlovič 26.65, 2. Bergant (M.), 3. Köstl (M.).

Škok v višino brez zaleta: 1. Bergant 127.5, 2. Lenassi, 3. Kac L. (M.).

Škok v daljavo brez zaleta: 1. Wicher 2.77, 2. Oblak (M.), 3. Birgmaier.

Škok v višino z zaletom: 1. Baumgartner (R.) 1.55, 2. Fabjan (M.), 3. Iglar (R.).

Škok v daljavo z zaletom: 1. Simončič (M.) 5.46, 2. Wicher (R.), 3. Vodeb (M.).

Škok ob palci: 1. Baumgartner 2.40, 2. Fabjan, 3. Podlesnik (R.).

Stafeta 4 × 100 m: 1. Rapid 50.7, 2. Maribor I, 3. Maribor II.

Tek z zaprekami 110 m: 1. Sieberer 19.6, 2. Lenassi.

Petoboj: 1. Wicher, 2. Lenassi, 3. Barlovič.

Teniški prvak Maribora za leto 1923

1924 je po v nedeljo končanem turnirju postal dr. Blanke, prvakinja gđ. Grassellijeva. V parih inajo prvenstvo gg. Leyrer-Felber, dame gđ. Grassellij-Kravos, v mešanih parih pa dr. Ravnikova-Roglič.

Iz hazene sekcije jugoslovanskega lahkoatletskega saveza. Tem potem se ponovno pozivljajo vsi klubi, da brez odloga predložijo prošnje za verifikacijo klubov, odnosno hazenske sekcije. Prošnja se ima predložiti v dveh izvodih. Eden izvod naj se naslovi na tukajšnji podsavez, drugi na JLAS. v Zagrebu. Oba izvoda naj se pošljeta skupno na podsavez. Prošnja naj vsebuje nastopno: Prošnja za verifikacijo (brez označbe števila članov), nato ime in poklic in stanovanje: predsednika, podpredsednika, I. in II. tajnika in načelnika hazene ter naslov, na koga se imajo pošiljati dopisi. Poleg tega se ima priložiti članarina za leto 1923. v iznosu 100 Din. Vse to naj klubi pošljejo na tukajšnji podsavez. — Tajnik.

Prestolonaslednik in »Jadranska straža«

Uvažujoč idealno stremenje in cilj »Jadranske Straže« kot edine močne postojanke ob Jadranu, ob morju, ki je od vekov naše in po katerem sega grabežljiva roka nenasitnega sosedu, dovolilo je Nj. Vel. naš kralj, da postane naš prestolonaslednik njen pokrovitelj. Od dne, ko se je raznesla vesela vest štom naše domovine, začelo se je splošno zanimanje za »Jadransko Stražo« in namerkrat je oživila tudi Srbija, kjer se dan na dan ustanavljajo podružnice in pristopajo k nji vsi od najodličnejšega državnika do najniž. delavca. Vsi so upoznali potrebo, važnost in veliko korist morja, a našega morja še posebej ter hočejo, da postanejo branitelji te velike svetlinje, za katero marsikdo izmed njih do danes še vedel ni.

Svetovna zgodovina je nepobitno dokazala, da noben narod, odkar svet stoji, ni postal trajno velik brez morja in pomorstva, a da so tudi male države, ki so imele razvito in cvetoče pomorstvo, bile ugledne, močne in silno bogate.

Stari Egipt je, ker ni mogel vsled svojih čudnih verskih predsodkov razviti pomorstva, kljub svoji veliki kulturi ostal vedno le zemlja mumij. Male Atene pa so se s svojo močno trgovsko in vojno mornarico pospele v kratkem času do silne veličine, do slave in moči. Naš slavni mali Dubrovnik je bil vedno ognjišče svobode in prosvete ter je imel svojo močno trgovsko mornarico. Stari maloštevilni Benečani so v svojih malih vodah povzdignili svojo divno Venerio samo s svojim razvitim pomorstvom. Kaj pa Belgija, Holandska, Skandinavski države? Niso li to države, ki bujno cveto, odkar so podigle močno pomorstvo.

Nasprotno nam pa zgodovina dokazuje, da so največje države pešale one dneve, kadar jim je začelo propadati pomorstvo. Tako se je zgodilo s Španjo, med tem ko je Angleška, s svojim kolsalnim trgovskim in vojnim brodom, zagospodarila vsem morjem.

Kako je pa pri nas danes? Netemne žrtve, koje nam je napravila zunanja politika, hude krivice, vsakršnje skušnje in ponižanja, ki smo jih pretrpeli, pretrpeli smo edino le za to, ker nismo bili na morju dosti močni. Da nam je bila sreča mila, da smo na morju tako močni kot na kopnem, bilo bi že danes pri nas drugače. Zato moramo gledati, da bo naša mlada »Jadranska Straža« vedno budna in da bo njen glas, kadar bo klical na pomoč, našel odmev v vseh srcih širom naše domovine in preko njenih meja in da bo naša trobojnica kakor v Jadranu tako po vseh morjih sveta poznana in spoštovana. Če hočemo to doseči, ne dajmo, da tujec grabi in razsipa naš morski biser. Ne dovolimo tega nikoli in za nobeno ceno. Jadransko morje je bilo in bo naše ker čuvala ga bo »Jadranska Straža«, ki bo rasla in se jačila, kot bo raste in se jačil njen mali pokrovitelj.

Objave

× Sokol I. v Ljubljani. V soboto dne 20. oktobra ob 20. uri se vrši na Taboru predavanje brata staroste Pavla Pestonika: Zakaj se priznavamo sokolski misli (nadaljevanje). Bratje in sestre pridite vsil — Prosvetni odsek Sokola I.

× Sokolsko društvo Moste pri Ljubljani izreka javno zahvalo br. Franu Krapežu, restavratrju in kavararju za podarjeno peč, s čemer je društvu mnogo koristil ter z njo pokazal svojo naklonenost do Sokolstva.

× Češkoslovci, prijdite vsichni v soboto 20. t. m. večer 8 hod. do Narodni domu. Dajmy z Francie (Verdun) prednáška gen. kona. Dra Beneše, potom členská schůze a jubileum zaslužitého našeho člana.

× Mariborski oficirski zbor priredi v nedeljo dne 21. oktobra ob 20. uri v Götzovi dvorani svečani koncert v prslavo krate prestolonaslednika. Pri koncertu sodeluje vojaška godba, Glasbeni Matica, ga. Brandl-Pelikanova in g. Ivan Ašič. Vstop h koncertu imajo vabilen brez vstopnine.

× Udruženje vojnih invalidov, podružnica Celje priredi dne 19. oktobra žalo dan za padlimi in umrliimi žrtvami svetovne vojne. Da se pa tudi kruti bed in pomanjkanja vsaj nekoliko opomorejo sklenila podružnica določiti evetljen dan za nedeljo dne 21. oktobra. Dobro delni prispevki se sprejemajo tudi v pisarni upraviteljstva invalidskega doma.

× Odbor ruskih beguncev v Ljubljani se najiskrenejše zahvaljuje odboru Rškega krožka za denarni prispevek i. gg. Kovalenku v Vurbergu in majorji Bubnu za naklonjeno podporo v blag in gotovini.

× Klub esperantistov v Ljubljani javlja, da je otvoril tečaj za mednarodni jezik: Esperanto. Kdor se želi učiti, lahko še prijavi v petek ali torek ob uri zvečer v šentjakovski šoli, II. nadstropje, soba št. 20. Učna pristojbina znaša 10 Din, za diake 5 Din mesečno.

× Občni zbor Udruženja tobačnih tifikantov, podružnice Celje, se vrši nedeljo ob 1. uri popoldne v hotelu »Balkan« v Celju.

× Srbo-hrvatski tečaj »Bratstva« i otvori nocoj ob pol 7. uri zvečer v šoli na Grabnu v I. nadstropju. Vsi vpisani naj se sigurno in točno javijo. Po otvoritvi se prične takoj s poukom v prvi in drugem letniku. — Načelnik.

× Cevlji se dobe v vseh trgovinah tovarne Kozina »Peko« po znatno nižjih cenah in v trgovini Prešernova ulica, dokler ta zaloga traja.

Politični odmevi

On. Francesco Giunta
glavni pol. tajnik fašistovske stranke.
r. Trst, 16. oktobra.

Fašistovski veliki svet, vrhovna instanca fašizma, je v svoji zadnji seji imenoval za glavnega političnega tajnika fašistovske stranke tržaškega poslanca Giunto, s čimer je postal leta dejanski voditelj stranke, dočim ministrski predsednik Mussolini, «il Duce» (vodja, vojvoda) predstavlja utelešeno fašistovsko narodno-državno misel.

Fašistovska stranka je preobleva pravkar prvo svojo resno krizo, katere je, kakor se kaže, danes vsaj zanesljivo premagana. Novoimenovano vodstvo stranke («direktorij»), kateremu stoji na čelu glavni politični tajnik, je namreč samo začasno in bo poslovalo samo do 12. januarja prihodnjega leta, ko se sestane fašistovski nacionalni svet, ki ga tvori skup pokrajinskih političnih tajnikov stranke. Ta «nacionalni svet» izvoli potem definitivni direktorij stranke.

V fašistovski stranki sta si v zadnjem času precej ostro stali nasproti dve struji: skrajno intransigentna, takolimenovani «rasisti», in pa popustljivejša («revizionisti»), ki so odločno nasprotni samovolji posameznih predstavitev fašizma v provinci ter zahtevajo, da velja za vse enako edino je volja «Vodje», disciplina in zakon. V pravem bistvu je pa stvar taka, da so «revizionisti» za skrajni Mussolinijev absolutizem, «rasisti» pa hočejo vsaj kolikortoliko svobodno dihati in sodelovati. Nastale so v tem pogledu ostre polemike v javnem tisku, v katerih se je prav posebno iztical skrajni «revizionist» Massimo Rocca, ki pa je s svojimi nazori, da «Vodji» ni treba strogo, ki mu s svojimi notranji spori dela le zgago in ga le ovira v njegovem državotvornem delu, izvalil intervencijo izvršilnega odbora, ki ga je izključil iz stranke zaradi «nediscipline in politične nepravilnosti». Izvršilni odbor pa je skrepel brez predložitve odobritve s strani «Vodje», in ta, očitno na strani Rocce, je imel za to napako promptno zdravilo: zahteval je takojšen odstop izvršilnega odbora. To se je tudi zgodilo. Sestal se je nato «veliki svet», ki je razveljavil sklep izvršilnega odbora. Ker bi pa popolno desavuiranje izvršilnega odbora vendar moglo imeti slabe posledice, je dal Mussolini svojega najintimnejšega pristaša Roccho vendarle kaznovati s trimesečno suspenzijo od vseh funkcij v stranki. Obenem pa se je tudi sklenila reorganizacija vodstvenega organa stranke in je bil namesto izvršilnega odbora imenovan od zgoraj doli direktorij, v katerem so samo trije člani prejšnjega izvršilnega odbora. Tako sta izločena iz vodstva stranke zlasti kom. Michele Bianchi, ki je bil politični tajnik stranke od njenega začetka, in znani odločni nasprotnik sedaj v suspendiranega Rocche, posl. Farinacci. Sedanji direktorij tvorijo, da rečem tako, najizrazitejši «revizionisti», ali še boljše, «mussolinijanci», najosebnejši pristaši «Vodje», kar pomenja popoln poraz «rasistov».

Tako je bil izvoljen posl. Giunta za glavnega političnega tajnika fašistovske stranke.

Posl. Giunta je gotovo že kolikortoliko znan jugoslovanski javnosti, skodovalo pa ne bo, če dodam ob tej priložnosti še nekoliko podatkov o njegovi osebnosti. Seveda po samih italijanskih virih.

Francesco Geraci ga v svojem rimskem dopisu tržaškemu «Popolu» pod naslovom «Scelta felici» («Srečni izbor») označuje kot «politično glavo in popolnoma italijansko dušo, ki ne pozna posameznikov, krajevnih sporov in notranjih nasprotij». «Idea Nazionale» ga imenuje «prototip plemenitega, junaškega četnika», ki da je

znal v drugi dobi fašistovske revolucije pokazati «izredne darove ravnotežja in razumnosti». List šteje Giunto v največjo zaslugo, da je leta 1919. znal rešiti položaj v Julijski Krajini, ki mu je grozilo «zavzetje s strani socialistične in slovenske koalicije» in da je sodeloval pri «izgonu sramotnega Zanelle iz Reke». «V vsakem fašistovskem boju za čast Italije je on, Giunta sodeloval v prvi vrsti: od svojega častnega in borbenega mesta pri požigu «Balkana», legla izdajniške hrvaške zalege v italijanskem Trstu, do one krepke akcije, ki je zlomila prednost (nemško) v Gorenjem Podžurju.» Službena ocena Giuntinih zaslug je izšla iz peresa ravnatelja dopisnega urada fašistovske stranke, Luigija Freddija, ki v Toskanu Giunto vidi «najpristnejši tip Italijana», «kapitana, ki v svoji brezobzirni drznosti ne pozna ovir, trebovž podira na tla, ruši, zmaguje, osvaja». «V Trstu je s svojo omamljivo, prepričljivo zgovornostjo osvojil dušo vseh Italijanov, ki so vredni tega imena, in je na čelu fašistov bil najlepše boje proti Slovanom in komunistom. Razdejal je «Balkana», leglo zločinske hrvaške zalege (se ponavljaj), zažgal je «Delavski dom», trdnjavo protinacionalnega komunizma, uničil «Laboratore», branik zločinskega rovarstva. Trst je bil tako v resnici odrešen. Tekom tragičnega reškega Božiča je bil v zapori, ali 3. marca je bil zopet v Reki v dneh osvobodilne revolucije, kjer je pogumno, genialno razrešil za obdobjanja vrednim držnim činom nevarni položaj: topovski strelji njegovega torpedolovca so odločili polom zlonosnega Zanellovega gospodovanja.» In sedaj, na njegovem novem mestu glavnega tajnika stranke, ga vidi pisec kot «cvet novega rodu, stvorjen v zmagovalni vojni, s priprtimi očmi in stisnjenimi pestmi, pripravljenega na skok, ki ponese fašizem do najvišjega cilja».

Tako končava ta ne samo za italijansko, temveč tudi za inozemsko javnost brez dvoma zelo zanimiva službena poročila, ki so izšla v italijanskem tisku. Sledijo pa še dva zanimiva službena poročila, ki so izšla v italijanskem tisku. Sledijo pa še dva zanimiva službena poročila, ki so izšla v italijanskem tisku. Sledijo pa še dva zanimiva službena poročila, ki so izšla v italijanskem tisku.

Po razdoru v Gorici

Iz Primorja nam pišejo: Goriško politično društvo «Edinost», ki je, kakor smo že poročali, začelo popolnoma smerne roke, je izdalo programatičen oklic. V tem oklicu poudarja, da je brez enotnega in slovnega duha voditelj družstva plodovito delo izključeno. S tem se službeno priznava, da je društvo klerikalno in da na sotrudištvu neklerikalnih krogov več ne reflektira.

Svoj program pa vendar precej krije. Mesto, da bi odkrito povedalo, da je filialka svetovnega klerikalizma, se umika okrog «krščanstva in poštenja». Za «pošten» rod, tako se skuša definirati klerikalizem, kar pač naj pomeni, da neklerikalne stranke niso v stanu vzgojiti poštenega rodu. Toda, gospodje, poštenost in krščanstvo nista monopol klerikalizma! Pričakovali smo več odkritosti.

S temi dogodki so napredni elementi na Goriškem prisiljeni ali da se sami

organizirajo ali pa da ostanejo izven dela. Javno je, da je brezdelje najslabša taktika, tem bolj, ker bi znala pasivnost naprednih elementov marsikje biti v korist laški akciji. Kajti izključeno je, da bi se v tako probujenem narodu moglo vse podrediti politiki duhovščine.

Seveda tudi s samimi starimi tržaškimi metodami ne pojde. V teh razmerah so neprestane špičarije tržaške «Edinosti» proti demokratu v Jugoslaviji zelo neumestne.

Poljska in njena zunanja politika

Pred tednom se je začelo jesensko zasedanje poljskega državnega zbora (Sejma). Dne 9. oktobra je imel ministrski predsednik Witosa ekspozé o celokupni politiki sedanje poljske vlade (pravica je sedaj na vodi) in je o zunanji politiki izjavil na slede:

«Poljska je kljub velikemu številu neposrednih nujnih nalog in kljub težavnemu svojemu položaju med Nemčijo in Rusijo postala v Evropi že oporišče reda, ravnotežja in mira in ta njena uloga se v mednarodnih odnosih že upešuje. Da ne bi prekinili te uloge sprčo novih težav in nevarnosti, moramo napeti vse energije in okrepiti vezi, ki nas družijo z zavezniki in državami, v skupno obrambo obstoječih mirovnih pogojev. Primer mirne in konstruktivne naše politike so bili predvsem baltski problemi. V razmerju do Gdanskja vstopamo sedaj, ko je stvar pravno vseskozi napredovala, v dobo, ko se pokaže, če se bo politika tega svobodne mesta ravnila po določbah zveznih in ustrezala našim upravičenim zahtevam. Vprašanje Klaipėdi (Memla) je prešlo sedaj, ko je Svet poslaničkov uvaževal naše načelne interese v tem mestu, v končni štadij, ko bo Litva morala pokazati, če sprejme statut Klaipėdi brezpogojno in s tem izbegne vojno nevarnost. Če se to hitro in končno uredi, pride kmalu čas, ko se Poljska in Litva sporazumeta in stopita v normalne odnose. To dejstvo bi ne bilo brez vpliva na daljši razvoj baltskega in gospodarskega združenja poljske in rusije. Zato se poljska vlada trudi, postavi sporazum z baltskimi državami na realno in trajno podlago. Moram pa naglasiti, da ima ta sporazum v naših očeh značaj pozitivnega sodelovanja, ne pa negativnega razmerja do drugih sosedov. (Tu misli pač na Rusijo.)

Naše razmerje do vzhodnih sosedov ima odločno miroljubno značaj. To pa ne pomeni enostranosti obveznosti, kar mirovna pogodba z Rusijo v Rigi doni čisto jasno. Ker so se sovjetske republike preustrojile v federacijo, smo, predno smo mogli vzeti to na znanje, morali natančno določiti pogoje in posledice novega stanja stvari. — Posebno važna je v tem hipu politična uloga Poljske v Srednji Evropi, naslanjajoč se na zvezo z Rumunijo. Resna mednarodna situacija zahteva od nas sodelovanje s srednjeevropskimi državami in zato izboljšanje odnosov poljsko-čeških. Naravno se pri tem morajo uvaževati naše neregane sporne zadeve.

Dne 12. t. m. je imel minister Seyda pred parlamentarno komisijo za vnanjo politiko ekspozé, iz katerega povzemamo tu poglavje o Srednji Evropi: «Poljska mora danes bolj kakor kdaj paziti na najboljše razmerje do neposrednih svojih sosedov, miroljubno razpoloženih; to je v skupnem interesu držav Srednje in Vzhodne Evrope. Tesno poljsko-rumunsko sodelovanje je samo ob sebi razume. Toda treba je samo povedati, da težnja za boljše odnose med Poljsko in Čehoslovasko mora za obe strani biti ukaz političnega razuma, kar pa nikakor ne more slabiti naših prizadevanj v še višjih vprašanjih obeh držav. Prijateljsko razmerje do Jugoslavije se krepi. Čim bolj je nemški politični ho-

rizont oblačen, tem važneje je za vso Evropo in za nas, da se razmere na Balkanu stopnjena boljajo. Italija in Jugoslavija stremita kljub obstoječim težavam, posebno radi Reke, po političnem kompromisu. Madžarska, s katero Poljska nima spornih zadev, stopa tudi, kakor se zdi, v dobo pomirjenja sosedskih odnosov z državami Male antante. Če gre za Bolgarijo in nje stališče napram Jugoslaviji in Ru-

muniji, je imela poljska vlada v zadnjih tednih priliko, pomagati vsaj v mali meri pri razjasnitvi težav, ki so se kazale.»

Kakor vidimo, polaga Seyda veliko važnost na države Male antante, vidi se, da Poljska faktično tu sodeluje in ker v mnogih vprašanjih ni direktno prizadeta, deluje pa pomirjevalno v razvnetih konfliktih.

Sokolstvo

Osnutki za Sokolski dom na Taboru

Iz poročila dr. Pestotnika na izrednem običnem zboru Sokola I. 11. oktobra 1923.

Prva posvetovanja o bodoči sokolski zgradbi na Taboru so bila že v pomladanskih in jesenskih mesecih leta 1921. Odbor Sokola I. je izdelal gradbeni program in pozval vse svoje odseke, da pisмено predložijo zahtevke svojih posvetovanih glede sedanjih in bodočih potreb. Vsi smo soglašali s tem, da treba graditi stavbo v obsegu in velikosti, da bo zadovoljila vsaj prvi bodoči dve generaciji. Prvi napisani gradbeni program obsega telovadnico, oblačilnico za telovadno oddele, poslovne prostore za odbor «Sokola I.» in «Društva za zgradbo» ter vse odseke. Posebna slavnostna dvorana z dobro komunikacijo s telovadno dvorano naj bi služila društvenim gospodarskim in prosvetnim namenom, ostali prostori pa za velike prireditve.

Spomladi leta 1923. smo na tej osnovi prišlo delo nadaljevali. Požrtvovalno navdušenje in podjeto je sprejelo naše posvete in odločitve. Svoje želje smo skušali spraviti v soglasje z omejeno društveno finančno sposobnostjo in z obstoječo pogodbo. Bili smo na jasnem, da tudi z malo gradbo smo najpomembnejšo potrebo, da bi imeli v okviru premišljenega načrta za veliko stavbo, pokvarimo stavbišče tako, da tudi bodoči sokolski pokolenja ne morejo nadaljevati smotrenih dozdov. Zato smo se v juniju odločili za a) širši in b) ožji stavebeni program. Slednji se je nanašal samo na telovadnico in kar je s tem nujno v zvezi. Ta naj bi se izvršil sedaj, ostalo pa naj bi se dogradilo postopno v poznejšem času, tako da bi stala čez par desetletij na Taboru monumentalna gradba, ki bi ustrezala vsem društvenim potrebam, javni higijeni. Prve osnutke s širšim stavebnim programom so izdelali štirje g. arhitekti.

Sledila je nato vrsta posvetovanj, na katerih smo se morali odločiti za nov stavebeni program z omejeno zazidavo stavbišča. Delo je bilo poverjeno trem g. arhitektom. Zahtevam strokovne presoje in uporabnosti za društvene namene sta najbolje odgovarjala osnutek g. arhitekta Brünlerja in g. prof. arhitekta Vurnika. Želeli smo, da pri zaključnem načrtu sodelujejo gospodje, katerih osnutki so bili najboljše ocenjeni. Ker to ni dosegljivo, je bil naprošen g. arh. Vurnik za izpopolnitev in dovršitev svojega projekta. Projektirana stavba, za katero smo pričeli izkop 8. oktobra, leži s podoljno stranjo ob Škofji ulici in obsega suterene, pritličje in eno nadstropje. Suterene je visok 4 m in leži 2 m pod površino telovadnišča, tako da ima zadostno naravno razsvetljava in zračenje. Pritličje s telovadnico leži 2 m nad zemeljskim nivojem. Zazidana ploskev meri 1480 kvadratnih metrov.

V suterenu se nahajajo: Oblačilnice, prhe in stranišča za 6 telovadnih oddelkov (deca, naraščaj in članstvo obeh spolov). Prhe za moško dečo in naraščaj so skupne, za žensko dečo in ženski naraščaj tudi skupne. Moški in ženski vaditeljski zbor imata vsak svojo sobo tik svoje oblačilnice. Glavni vhod v pritličje vodi iz Vrhovne ceste po zloženem stopnišču. Ob vhodu sta dva manjša poslovna prostora za stranke (pri prireditvah blagajne). Prostorna veža (vestibul) ima zvezo na desno in levo z oblačilnicami. Podaljšek oblačilnic tvorijo po trije stranski prostori ob podolžnih straneh telovadni-

ce. Ti prostori so na vsaki strani 22 m dolgi in 5,45 m široki. Na zunanji strani telovadnice proti vojašnici je društvena interna restavracija (dva prostora in kuhinja) in trije društveni prostori (dramatski in prosvetni odsek).

V prvem nadstropju je nad vežo mala slavnostna dvorana dolga 11,14 m, široka 10,70 m, ki ima neposredno zvezo z oblačilnicama v prvem nadstropju in s stranskimi galerijskimi prostori, ki so enako veliki kot spodnji ob telovadnici. Zgornji galerijski prostori so med stebri lično izbojeni v dvorano z razgledom v telovadnico. V prvem nadstropju na severni krajši staveni strani je dvojno stanovanj s tremi sobami in priključniki, nad tema pa dvojne manzardni stanovanj. Glavna dvorana bo krepko razsvetljena v poševni gorenji smeri in od strani skozi steklena vrata.

Načrt za telovadnico in stranske prostore je tako napravljen, da bo zgradba zadostila vsem sedanjim in bodočim potrebam. Stranske prostore bo Sokol I. oddal v najem. Stvar naša, sokolskih prijateljev in javnosti bodi, da načrt lepo izvršimo kot je lepo zasnovan.

Sokolsko društvo Koroška Bela-Jas vrniki je v nedeljo dne 14. t. m. otvorilo svoj dramatični predstavi. Agilni predsednik dramatičnega odseka, učitelj Builovec, nam je nudil z uporičljivo rusko dramo «Naspavaj deklica» užitek, ki je uplaval očarujoče na občinstvo. Vse uloge so bile dovršeno izvedene. Posebno priznanje zasluži vrla domačinka Marija Pičnik. Le škoda, da je dvorana veliko premajhna za toliko občinstva. Radi pomankanja prostora more svirati le del tamburaškega zbora. Ker lastnik dvorane g. Gabrijel ne more dovoliti, da bi si jo društvo povečalo, prosimo dobrega srca, naj bi prispečilo prepotrebno in neumorno delujočemu društvu na pomoč ter mu pomagala do primerne lokala.

Natečaj za osnutek znaka sokolskemu naraščaju razpisuje Jugoslov. sokolski Savez. Velikost znaku je določena na 15 krat 15 ali 15 krat 20 mm. Osnutek, ki naj bodo izdelani v mavcu in v dokaj povenični obliki je vposlati Savezu do 30. novembra. Znak naj predstavlja kar koli iz sokolske ideje in naj spominja na mladino, ki ji je namenjen. Za najboljši osnutek je določena nagrada v znesku 5000 Din, ki jo prisodi v to določena jury, kjer bo poleg Saveznega starešinstva tudi zastopnik zagrebške sokolske župe.

Vaje za tekmo na olimpijadi v Parizu leta 1924. so natisnjene v češkem prevodu v listu «Čvičitel», ki je tehnična priloga tedniku «Vestnik Sokolský». Za vsako izmed štirih glavnih telovadnih orodij: konj na šir z ročaj, bradlja, drog in krogi je objavljen ena obredna sestra, vrhu tega spada k tekmi še plezanje na vrvi, 8-m dolgi in 28 mm debeli, raznožka čez konja vzdolž brez ročajev in premet najprej do počepa čez konja na šir z ročaj.

Služba potovalnega prednjaka pri Jugoslovanskem Sokolskem Savezu je razpisana. Dolžnost potovalnega prednjaka je v tehničnem in administrativnem ozirih poučiti društva in župe ter v gotovih krajih obdržati tudi sokolska predavanja, ki so za gotova društva potrebna. Službo je nastopiti čimprej, plača in službeni pogoji po dogovoru.

Rešimo sokolski Tabor!

Slovenski in hrvaški mlajši umetniki

III.

V slovenskem delu razstave srečamo same znanke. S paznim očesom je izšlo: Rihard Jakopič vsak kolikortoliko talent in ga pritegnil razstavam ter mu tako odprl pot do uspešnega umetniškega tekmovanja. Mladi umetniki so dobili na ta način impulze in ostrejšo lastno sodbo, ki je marsikoga po poštebnem preudarku odgnala od umetniškega ustvarjanja. Publika in resna kritika je imela pravilno polje, a le redko se je čul moder glas, ki bi bil odločno v korist mlademu talentu. Na naš naraščaj je odločno vplivala sodba šole, torej tuje, in pa v samouštvu pridobljena trdnost razvoja. Kar je na tej razstavi ostalo zvesto umetniškemu poklicu, je po večini že v toku samostojnega razvoja.

Gojmir A. Kos razstavlja pet figurin oljnatih podob, ki tvorijo lepo skladno celoto. Portret in figurinalna kompozicija sta najprimernejša načina za izražanje Kosovega krotko dekorativnega talenta; meščanska solidnost slikanja, ki je pridobljena v dobri delavnici, pri teh motivih nikakor ni zakrita s kakim trenutno begajočim problemom. Pred par leti, ko je bil slikar še temperamentnejši, ko je imel še čutnejše razmerje do objekta, je bilo tudi slikarsko delo še za-

nimivejše in problematičnejše. Danes, ko se vedno bolj obdaja z mizlo zunanjo korektnostjo, ki pa nikakor ne izključuje presenetljivih napak in nelazarnosti, bo s «portretom gđ. T.» komaj ogrel gledalca. Zamoril je svoje neposredno razmerje in zato je v delu tako malo duhovitiga rokopa. V portretu Petra Grassellija je enostransko ujeta zunanja stran te bleščeče glave in tudi slikarska obdelava ne premore celotnosti. Najbolj prečuten in slikarsko najbolj tople je načrt za dekoracijo. Zdi se, da se je tu slikar opustil odgovornosti proti modelu, da je svobodnejše ustvarjal. Zato je to delo mnogo jasnejše in neposrednejše, kot bi moral biti v motivu življenjski mnogobogejši portret. Studija za ženski akt je mnogo premalo izvršena, da bi se dala zagovarjati fragmentarnost slikarjeve nedostatkne risbe. V tem delu je Kos posebno občutljivo prekinil bujno vez z bitjem; tu se pa tudi kaže, da je še mnogo premalo za puste akademika.

V okolici Kosovih slik više trije akvareli Brunona Vavpotiča kot dokumenti dobre dekorativne šole in lahko razumevajočega talenta. Napadno bi bilo, na podlagi te male izbire podajati končno sodbo, vendar kaže začetnik neskončno več okusa in slikarske discipline kot

Fran Zupan, ki po krutih brezčutnostih in brezupnem nerazumevanju rokodelstva ne sodi na to razstavo.

Veno Pilon je razstavil kolekcijo del iz let 1920—1923. Risbe in grafike sunkoma ilustrirajo njegov razvoj po prihodu iz ruskega umetništva, oljnatih podob pa so vse iz zadnjih dveh let. Na prvi pogled stoji Pilon pred nami kot močan borec za svoj slikarski izraz. Za njim in njegovim delom diha svet svoje in njegove življenjske, vseobvladajoče slikarje in njegovo delo. Doba čednih pokrajinskih akvarelov, ki jih je prinesel pred petimi leti iz Rusije, je popolnoma izginila. Duševna idila, v kateri so ta delca nastala, je bila posledica bega iz neznozne realnosti in umetniku potrebna, da se je kot človek lahko vzdržal. Ponovni vstop v življenje je izvalil težko krizo, iz katere se je rešil z intenzivnim umetniškim delom in trmoglavim delom. Kot globoko filozofična narava je iskal najprej človeške temelje za umetniško ustvarjanje. Tu ni bilo mesta za estetično naslajanje in retrospektivno izbiranje, posegel je globoko v svoje vsestransko razvito naravo ter skušal stopiti v jasno razmerje do obdajajočega sveta in do močno razgibanega življenja. Lastna s trpljenjem napolnjena mladost in odkorenja polno suženjstvo mu je odprlo pogled za svetlobo in za družbo, ki se danes zvija v bolečinah osnovnih vprašanj, roditeljskih katar-

strofe za skupine in za posameznike. Socialna poteza v Pilonovih risbah in v takratni grafiki je temeljna in vseskozi umetniškega značaja. Vsak doživljaj je takorekto destilirani in prihaja v umetniško obliko kot dokument globokega človeškega mišljenja. Umetnik se pomeša kot človek med ljudi, fino čuteč njihovo gorje in težko prenašajočo usodo. Vsaka postranska tendenca mu je tuja, delo je zanj odrešenje notranjega boja. Dela niso abstraktno podajanje miselnih razvnanj ampak zavedno izhajajo iz močnega čutnega razpoloženja, v katerem enako vibrirata sprejemljiva umetnikova narava in njegova krepko oblikujoča roka. V tok dejanja posega samo iz notranje potrebe. Vse enkratno in hipno je izginilo, mirnega položaja ni, doživljaj je komprimiran in tvoril umetniški monument, velkopotezen v človeški veličini in izbrušen v podajanju. Iz kolektivnega življenja se lušči poedinec kot nosilec posebnega življenja, do katerega ima umetnik neposredno dostop. Čimbolj dozoreva v moža, tembolj je umetniško neselčen, ves pogreznjen v iskanje resnice in lapidaren, nedvoumen v izražanju. To delo je najdragocenejše, ker je njegov predpogoj holostno odkrivanje, asketična resnost in ljuboslovna pazljivost na lastno čistost. Ozirov na konvencionalno skupnost ne pozna: tu sta le še umetnik in človek v mističnem dvogovoru, ki odkrije zadnjo talnost bitja. To-

plina, s katero greje človeška bližina, varuje pred abstrakcijo in nerazumljivostjo izraza. Redukcija na elemente oprosti tudi tvorbo in jo poenostavi, zavedno uklene v izrazito, vseobvladajočo elementarno življenje. To življenje najde Pilon ravnotako v mirni stvari in v pokrajini, čer odkrije pod trdo skorjo zunanje videza skladnost eksistence in postane njen pesnik. Motiv sam po sebi ne pomeni več absolutnega nagiba za ustvarjanje ampak je samo še nosilec umetniškega kozmičnega občutka.

Iz umetniške notranje organizacije izhaja obraz njegovega dela. Daš je obhodil več akademij, videl mnogo svetla in delal po mnogih delavnicah, le delo šole prav malenkost. Umetnik te višje vrste je po osvoboditvi notranjosti dosledno samouk, ki ima dovolj lastne moči, da izoblikuje spoznanje na organcin način. Širini življenja ni zadostovalo grafično sredstvo, čeprav je dosegel tu zaključeno celoto. Onal je za monumentalnemu izražanju in posegel je po barvi. Tu je postopanje nezasišano: Pilon, že zrel delavec, se postavi na stališče začetnika in si počasi pribori rokodelstvo. Znamenje brezobzirnega samoznaranja, ki obenem s pojavom stvari preizkuša svojo moč. V začetnem «Jutru» spoznamo iz elementarnega talenta izhajajočo slikarsko zmoglost, ki z mojstrskim opazovanjem ustvarja ne brez ozira

Iz življenja in sveta

Največji znanstveni instituti na svetu

Carnegiejev institut v Washingtonu je danes nesporno na celnem svetu največje torišče znanosti. Ne smemo pa misliti, da je to znanstveni institut v evropskem pomenu besede, pač pa je to čudovita organizacija raznih znanstvenih disciplin, katere vsaka zase v lastnem področju služi življenju in resnici. Praktičen čut Carnegiejev je z ustanovitvijo tega instituta dobil res velik idealističen izraz.

Carnegiejev institut je bil ustanovljen leta 1902. Njegovo premoženje znaša danes nad 20 milijonov dolarjev. Uprava sestoji iz kuratorja, ki šteje štirindvajset članov. Vsako leto, meseca decembra, se sestane kuratorji, da se posvetuje o poteku in napredku znanstvenega delovanja, da razpravljajo o novih problemih znanosti ter dovolijo potrebna sredstva za njih izvršitev. Razen tega obstoji še ožji odbor kot nekak najvišji svet Carnegiejevega instituta, kateremu načeljuje Charles D. Walcott, glasoviti ameriški geolog. Centralna uprava zavoda se nahaja v Washingtonu.

Izmed znanstvenih oddelkov Carnegiejevega instituta se nahajata dva v Cold Spring Harbor na otoku Long Island, namreč institut za eksperimentalni razvoj in za plemensko higijeno ali evgenetiko. Na čelu teh dveh institutov je sloviti biolog C. B. Davenport. Zanimivo je, da je institut za plemensko higijeno zbral podatke o več tisočih ameriških rodbinah ter poizvedbe o usodi abnormalnega razpoloženja rodbin za dobo mnogih generacij. Od leta 1914 dalje obstoji slavnostni embriološki institut v Baltimoreu. V tem institutu se nahaja zbirka nad 3000 človeških embryonov, ki jih je povečini zbral profesor Mall.

Leta 1908. v Bostonu ustanovljen institut se peča s proučevanjem menjave snovi. Poizkusi se vrše na ljudeh in živalih. Botanični institut v Tusconu, v državi Arizona, se bavi zlasti z življenjem rastlin in puščavi. Proučevanje življenja v morju je posvečen institut za morsko biologijo v New Jerseyu. Razen teh institutov delujeta še zavoda za zemeljski magnetizem in za geofiziko v Albany ter Mount Wilson-observatorij v Pasadena v Kaliforniji.

Publikacije Carnegiejevega instituta so znane celemu kulturnemu svetu ter tvorijo jasen dokaz, da praktični čut Američana nikakor ne ovira, da služi tudi idealom znanosti.

Ženska sramežljivost

So tiplični primeri ljubezenskega življenja, ki se mora zanje zanimati tudi javnost. Kajti problem so. Vprašanje ženske čednosti in sramežljivosti je problem, ki zahteva največje diskrecije in najfinjšega čuta za takt. In vendar se o njem govori javno in v najbolj brutalnem tonu. Zivelo pretirani feministi, ki proglašajo spolno pojasnjevanje ter zahtevajo, naj se zaire docela oni dragoceni zaklad, ki ga moški navadno šele takrat pravilno cenimo, ko smo ga že sami onečastili: žensko sramežljivost.

Naj vržem v teoretsko polemiko dva konkretna primera. Naj razmišljajo o njih oni, ki ne pripisujejo ženski sramežljivosti nobenega pomena.

V nekem manjšem mestu je prišlo do škandalozne ločitve zakona. Moški in dekle sta bila drug v drugega zaljubljena preko ušes. Dekle je bilo iz odlične obitelji in je imelo neomadeževano preteklost. Njen mož pa se je dal vendarle po prvih medenih tednih od nje ločiti. Kot vzrok je navedel, da se mu je bivši ideal zastudil, ker ni pri njej našel tiste ženske sramežljivosti, ki je za zakonsko linzijo potrebna. In vendar je prešlo mlado dekle vsa pojasnila le od svoje matere.

Drugi primer mi je sporočil ženin s sledečim pismom:

Seznani sem se bil s simpatično dekle. Sklenil sem, da jo vzamem za ženo. Določili smo dan najine zaročke. Dotlej nisem bil s svojo nevesto še nikoli sam.

Tisto popoldne pred zaročo pa so naju pustili sama. Kot ženin sem ji poljubil roko, dasi težko, s tisto zadržano plemenitega čustva, ki ga bolje čuteči moški občuti v takem primeru. Ne le da moja bodoča žena zaradi mojega poljuba ni bila v zadregi, padla mi je celo, še predno sem to storil jaz, okoli vratu, me poljubila na usta in na čelo, pritiskala svoje lice k mojemu ter me dejala: «Kako prijetno gladko lice imate!» — Obšlo me je nenkrat čustvo, kakor bi sedela tik mene koketa. Skratka, strašno sem se iztrezil. Z nekim izgovorom sem odpotoval še istega dne ter sem ji nato pisal, da se njene roke odpovedujem.

In zdaj me iztrezjeni ženin sprašuje, je li imel za razdor dovolj povoda. Pravičen bi bil moj odgovor, da je imel pač povod, a ne pravice. Dekleta pa se lahko iz teh dveh primerov uče, naj se resno varujejo onih teorij, ki hočejo napraviti ženske enake moškim, ako hočejo biti v življenju in še posebej v zakonu srečne. Kajti večina moških se še vedno oklepa onih lepih laži, ki jih razgrinja okoli ženske poezija. Ne sme se pozabljati, da se večina moških uživa pri nesramežljivih ženskah. Zato pa tem bolj zahtevajo sramežljivost od ženske, ki jo hočejo dobiti za ženo.

Največ greši včasih proti sramežljivosti moda. Toda kdo bi se upal ženskam svetovati, naj se nikar tako zelo ne dekoltirajo? Jaz se upam kvečjemu povedati nedolžno pravilico:

Živel je zelo lep, mlad sultan, ki se je hotel oženiti. Po vseh deželah vzhoda in v vse vetrove se je raznesla ta vest. Bogati paše in arabski glavarji so privdali svoje lepe hčerke okličane z briljanti in zlatom. Potem so prišli trgovci s sužnjami ter so privdali prekrasne odaliske. Tudi ženske so tekmovalle med seboj za sultanovo naklonjenost. Storile so vse, da ga osvojijo; s petjem in plesom so ga vabile ter so mu izdajale tudi svoje najbolj skrite dražesti. Hladno je ogledoval sultan divne alabastrske ude.

Nato se je nepričakovano okrenil k mali odaliski, ki je ponižno sedela pred njim:

«Tebe hočem za ženo!»

Splošna osuplost. Sultan pa se je zamejal:

«Čemu naj bi jemal te, ki mi zastoji razkazujejo vse svoje miške in draži? Vzajem si tole sramežljivko, kajti le ona vzbuja mojo radovednost!...»

Koloman Porzsoff.

Da bo manj nezd

New York ni postal slaven samo po svoji velikosti, temveč še bolj po svojih ogromnih nezdah. Neshotno ljudi pogine v njem pod avtomobili. Človek prestopi ulico, avtomobil pridrvi, sofar zatrob, ubogi zemljan se zmeden ozre in že leži v nezavesti. To se ponovi vsak dan v nešteti variantah.

Newyorško redarstvo je radi mnogostevilnih nezd, ki se dogajajo v njegovem območju, osnovalo poseben oddelk, ki neprestano snuje in kuje načrte, kako bi se število nezd omejilo. Statistične dokazuje, da se nezdote največkrat dogode vsled nepazljivosti sofarjev, toda mnogo je tudi slučajev ko paglavijo ljudje pod avtomobili po krivdi lastne prevrednosti. Odsek za obrambo življenj je zato sklenil, da naj bolj prometne točke in križišča v New Yorku markira z belimi črtami, med nje pa da napiše z barvo: «Hodite samo tdi!» Redarji bodo pasante neprestano opozarjali na to frazo. S tem bo v ogromnem New Yorku vsaj nekoliko varnejši prehod z enega oglja ulice na drugo mesto.

Lani je bilo v New Yorku 25 tisoč slučajev nezd. Število je z ozirom na živahen promet avtomobilov, kočij, tramvajev in drugih vozil v Ameriki razumljivo, toda vendar neopravičeno. Res je, da se nahaja samo v državi New York 25 tisoč avtov, t. j. več nego v Franciji, Angliji, Italiji in Nemčiji skupaj, toda to

še ne daje povoda da mora vsak dan pod avtomobili pogiti par sto ljudi. Radovedni smo, če bo najnovejša modrost newyorške policije število nezd omejila, ali če ostane življenje v New Yorku kljub temu pri starem.

Kdor zna, pa zna!

Bilo je koncem letošnje kopalniške sezone v Rimskih Toplicah. V veliki obednici sta sedla za mizo dva tučca inženjerja h kosilu. Natakhar jima predložil jedilni list, da izbereta in naročita po želji. A tučca ne razumeta slovenščine. Govorita v svojem jeziku, a natakhar ju ne razume. Prišli so na razgovor štirje natakharji, a brez uspeha. Potem pa je peti, mladi Maks, gibčen in zvit, dejal svojim tovarišem: «Bom še jaz poskusil svojo srečo, morebiti se bomo razumeli!»

In res, pristopil je k tučcem in jima brez vprašanja nali juho na krožnik, čemur nista ugovarjala. Juho sta pojedla. Maks čaka na nadaljnje naročilo. Tučca govorita v tujem neznanim jeziku. Maks ju ne razume. Nato se eden od obeh potipile s prsti desnice za meso svoje levice. Aha, si misli Maks, mesa bi rada dobila. In začel je vprašujoče mukati: «Muuu, muuu», kar naj bi pomenilo, je-li želita govedine. Tučca sta odikmala z glavo. Na to je Maks zamukel: «Meee, meee?» Na jedilnem listu je bil kostrunov paprikaš. Tudi tega nista hotela. Maks, dovtipen in pokumen, nadaljuje svoje izpraševanje: «Ko-ko-ko-ko? Kikrikiki?» Tučca tudi kuretnice ne želita. Nazadnje vpraša Maks krulče: «Uj-uj-uj?» Zadel je in prinesel jima je zaželeno svinjino.

Smejala sta se tučca, smejali so se v bližini sedeli gosti temu babilonskemu razgovoru, a najbolj so se nasmejali natakhar Maks, katerega sta tučca nagradila za njegovo premetenost z obilno napitnino.

Uporaba plina v gospodinjstvu

Današnje gospodarsko življenje nam povzroča velike skrbi vsled dragine vseh potrebnih stvari. V posebno breme nam je kurjava, zategadelj moramo gledati, da kurivo kolikor mogoče izkoristimo.

To se je izborno posrečilo z vplinenjem premoga. S to proceduro se kar najbolj izkoristijo kalorije goriva. Pri destilaciji premoga nastali plin je silne važnosti za industrijo, obrt in domače gospodarstvo. Postal je celo neobhodno potreben faktor vsega gospodarskega življenja. Gledati moramo zategadelj, da ga uporabimo po njegovi gospodarski vrednosti.

Premogovni plin oddaja plinarja kot gotovo kurivo po cevnem vodu v vse dele mesta. Potrošniku je dana možnost, da napelje plin tja kjer ga rabi. S tem doseže velike ugodnosti v primeru s premogom in drvni, ker odpadejo stroški za dovažanje, obenem pa se tudi iznebi pepela, katerega ni treba odnašati iz hiše. Ugodna sestava plinovih naprav, poleg tega dopušča, da se more plinov plamen uravnati poljubno, prižgati ali pa ugasniti. Pri tem odpade izguba na gorivu pri dogorevanju premoga in drv. Plin je radi tega vsepovsod najcenejši in najboljše kurivo.

Plin se uporablja pomešan s stlačenim zrakom v tovrstnih obratih za kalenje in varenje, za talenje kovin, v steklopiharstvu in drugod. Mala obrt uporablja plin za lutanje, za kurjavo krušnih peč, kuhinjskih kotlov in pečnic v velikih skupnih kuhinjah. Tudi klobučarji, zobotehnik in zdravniki se v vedno večji meri poslužujejo plina.

Najčiste se uporablja plin v domačem gospodarstvu, in sicer največ v kuhinji. Kuhinja na plin je vedno čedna in čista, v njej ni neznosne vročine, katero mora prenašati kuharica pri uporabi drugega goriva, zlasti v vročem poletju. S plinom imamo takorekoč brez vsakega truda ob vsakem času pri roki polnoverden ogenj. Pri uporabi plina v gospodinjstvu dosežemo prav izdatne prihranke, ker je poraba plina pri varčljivi kuhi minimalna. Za ta dokaz bi se dali navesti prav intere-

santni vzgledi. Plinske peči za razgrevanje stanovanj so sicer nekoliko dražje nego običajna kurjava, zato pa je poslu- ga mnogo čistejša in pripravnost.

Iz teh razlogov ne bi smela pogrešati plina nobena kuhinja. Vsaka gospodinja bi se morala odločiti, da se kolikor mogoče točno seznani s koristmi, ki jih do- naša kuhanje s plinom.

Plinske instalacije v Ljubljani izvršuje po režijski ceni mestna plinarja, ki daje vsa tozadevna pojasnila ter napravi na morebitno željo tudi proračun.

× **Bodoči veliki solnčni mrki.** Dne 21. septembra t. l. smo, kakor znano, imeli popoln solnčni mrk. Mrk so opazovali številni astronomi, ki so se zbrali v Kaliforniji. Rezultati njihovih opazovanj bodo razčistili končno sodbo o Einsteinovi relativitetni teoriji. V bodočih petih letih pa bomo imeli še več popolnih solnčnih mrkov, in sicer: 24. januarja 1925, 14. januarja 1926, 20. junija 1927 in 19. maja 1928. Popolni mrk bo mogoče leta 1925. opazovati v vzhodnem delu severnoameriške Unije, leta 1926. v Vzhodni Afriki in dalje vzhodno do Sumatre in Filipinov. Slnčni mrk leta 1927. bo mogoče opazovati v Angliji in Skandinaviji, leta 1928. pa na južnem Lednem morju. V srednji in južni Evropi mrka ne bomo videli, tudi če bomo še živeli in gledali.

× **Cigani so zmagali.** Tudi cigani so se modernizirali. Prisvojili so si celo sredstvo, ki se je izkazalo v mezdnih sporih včasih za jako uspešno — štrajk. V Počuhu na Madžarskem so v vseh kavar- nah in restavracijah svirale ciganske kapele. Bile so pa slabo plačane in so zahtevale, da se jim nagrade zvišajo. Kavar- narji in hotelarji so se zahtevam ciganov uprli. In cigani so pobrali svoje in-

strumente in šli. Publika je dobeo gleda- la, ko je v zabaviščni naenkrat zmanjka- lo priljubljenih muzikantov. Solidarizira- la se je z njimi in bojkotirala kavarne in restavracije tako dolgo, da so hotelarji podlegli. Cigani so se nato z velikim tri- umfom vrnili na svoja stara mesta. Ka- varne in restavracije so bile namah zopet polno zasedene.

× **Romantičen samomor.** Pariško časopisje poroča o nastopni romantični ljubavni drami: Nekaj mestni župan se je do smrti zaljubil v neko učiteljico, ki pa mu ljubezni ni hotela vračati. Nesrečen je prišel na interesantno idejo, misleč, da bo na ta način izpreobrnil svojo iz- voljenko. Postavil je ponoči lestev pod okno svoje ljubice in splezal v njeno so- bo. Toda mlada učiteljica, ki očito ni imela mnogo smisla za romantične dialo- ge po vzoru Romea in Julije, ga je pri- silila, da je zopet na isti način zapustil sobo. Razočaran se je nato nesrečen obesil na lestvi, po kateri je splezal k svojemu nedosegljivemu idealu. Zjutraj so našli župana na lestvi obešenega.

× **Govoreči film.** Iz Kopenhagena po- ročajo, da sta danska inženirja Axel Pe- tersen in Arnold Paulsen izumela stroj, ki prolizava filmske slike ter obenem go- vori. S to iznajdbo je baje rešeno vpra- šanje fotografskih posnetkov in fono- grafa v enem aparatu. Kinematografija si od nove iznajdbe obeta mastne dobič- ke.

× **Kralj angleških lovcev umri.** Ne- davno je umrl na lovu Anglež lord Ripon 75-letni starček, katerega Angleži po pravi- ci nazivajo «kralj lovcev». Lord Ripon je bil izborni strelec. Vsak strel, ki ga je oddal, je sigurno zadel. V 25-letih je lord Ripon ustrelil 316.699 živali. V to število je treba ušteti 111.190 fazanov, 89.400 slok, 45.000 prepelc in 26.300 zaj- cev ter nebroj druge divjačine.

Naši dopisi

Komunoradikali v Trbovljah

Trbovlje, sredi oktobra.

Po volilnem kraku meseca marca se je pričela pod vodstvom v to sfero od- Jadranske banke angažiranega «glavne- ga tajnika» Stefanoviča akcija za siste- matično pridobivanje radikalnih «sim- patizerjev» v Sloveniji. V naši industrijski občini je obetal postati lov na kalne posebno uspešen. Delavstvo je po- znanemu komunističnemu puču in po raz- pustu Saveza rudarskih radnika tvorilo dobrodošel objekt za razne spekulacije. Najprvo si je takratni namestnik Hri- bar s pomočjo odvetnika dr. Dimnika poskušal ustvariti v Trbovljah rezervno pozicijo. Komunistični junaki Koren, Šuntajs, Zorja in tt. so bili na podlagi zakona o zaščiti države izgnani iz revir- skoga okrožja in prostora za nove «vo- ditelje» je bilo dovolj. Dimnikova akci- ja je dobila povsem sporedni značaj, ko so se pojavili novi odrešitelji, Stefanovi- vič, Salomon, Pristovi in kako se že imenujejo ter obetali delavstvu raj na zemlji. Naš rudar je po svoji ogromni večini pameten in trezen, toda politično se le prerad uda zapeljivim frazerjem, ki ga znajo dobro pomilovati ter mu razvi- jati razne načrte. Stefanovičev novi ko- munizem je zato privabil precej ljudi, ki so radi čitali deloma bedaste, deloma nalivne hujskaške članke Delavskih novic.

Končno je radikalna stranka v borbi za mandat angažirala in starih i no- vih komunističnih pridigarjev. Koren je postal njen kandidat, Stefanovič njen volilni agitator... Pomagalo ni nič. Re- zultat volitev v Trbovljah je bil za ra- dikale porazen.

Sedaj je pričelo uvodoma omenjeno «sistematično delo». Nekdanji moskovski romar Koren je postal občinski gerent v Trbovljah. Bivši njegovi komunistični sotrpini, med njimi Šuntajs, so bili po- leg nekaterih najnovejših simpatizerjev imenovani v svet, k kateremu so pri- tegnili še župnika Časla in še par za- lastni blagor vnetih gospodov. Ljubljani-

ski «akcijski odbor» si je gotovo utra- jal, da je s tem takorekoč že izvršena radikalizacija trboveljske doline in glav- ni tajnik Stefanovič je vsak teden pri- maknil v svoji statistiki par sto trbovel- skih rudarjev — radikalov.

Postavitev novega gerentstva je iz- zvala v vseh treznih krogih trboveljske občine hudo ogorčenje. Bojazen, da je občina izročena skupini ljudi, ki nimajo ne smisla za zdravo občinsko gospodar- stvo, ne čuta odgovornosti za svoje delo, se je v polnem obsegu potrdila. Trbo- veljsko gerentstvo je danes prava za- lostna karikatura občinske uprave.

Veselo živijo novopoečeni oblastniki! Eden njihovih vemož zaigra danes a lahko roko kar po več tisočakov naen- krat, drugi je plačal prijateljem o pri- liki godovanja 160 l vina (do včera je bil cerkvena mis), tretji, Šuntajs, se je oddelil v zapore zaradi suma ponesverbe. Preiskali bomo še, v koliko je vse to v zvezi z občinskim gospodarstvom. Tu- di ni tu še mesto, da razpravljamo o iz- vršenih in poskušanih bombnih atenta- ti v Trbovljah. Če bo preiskava kaj do- gnala se ne bomo čudili. Dobro vemo, kako govorijo nekateri novopoečeni ra- dikali, da je NRS le zavesa, za katero je treba skriti prave komuniste, ki morajo biti v današnjih časih zviti in previdni kot lisice ter pod zaščito oblasti priprav- ljati «krvavi ples».

Z vso ostrožjo protestiramo trbovel- ski davkoplačevalci proti nezmožnemu in lahkomiselnemu občinskemu gospo- darstvu sedanjih naših mogotcev. Ob iz- bruhu stavke se je v občinskem kamno- lomu nastavilo veliko število znanih komunistov, ki so že dan veselo pili in preperali ter hvalili vzorno občinsko upravo. Drugi pošteni delavci pa so med tem časom stradali, ker se niso hoteli pokoriti našim radikalom. Lepo življe- nje v kamnolomu je naravno povečalo število pristavev radikalne partije, ki so tudi hoteli piti in peti. Zato so gos- podje sklenili seizdati občinsko opekari- no. Za potrebna predela so nastavili okrog 30 delavskih moči, katerim so dali na razpolago eno samo samokoln- co. To je zelo praktično, kajti pri takem ustroju počiva pri delu vedno vsa dru- žina razen onega delavca, ki vozi. Hotel prikriti pravi smoter navidežno dobička- nosnega podjetja, so dirigirali gg. Ko- ren, Velkavrh in tt. delavstvo pri ope- karni v občinski gozdovje, v katerih so se kmalu pokazale velike goljave. Prav dobro vedo gospodje, da opekarna ne bo uspevala, ker ni po izjavi strokov- njakov potrebnih predpogojev: zemlja je pomešana z apnenecem, oziroma dolomit- no in kalkulaclja s vsoto za kurivo je napadena in znaša pri rudniški opekari- po 1.40 K od vsake opeke.

Kupili so si gospodje tudi lepe konje in vožno opremo ter so odpovedali zem- ljišča najemnikom s pretezo, da bo ime- lja sedaj občina večje dohodke od svo- jega posestva. Odkar obstoji trbovelj- ska občina, še ni prišlo nobenemu župa- nu, oziroma obč. svetstvu v glavo, upe- ljati na občinskih posestvih lastno gos- podarstvo in to iz enostavnega razloga, ker bi to bilo v prid davkoplačeval- cem. Racionalno gospodarstvo pa zaht- eva vendar le še nekaj več, nego povre- no vodstvo partijske kase. Nekaj čisto drugega je tudi nakupovanje koruze za uboge delavce. Iz same nerazumljive mržnje do naših trgovcev ste gospodje zakrivil, da se bo uničilo 1 in pol vago- na tega nesrečnega blaga. Kdo bo po- ravnal škodo za vse že storjene nezgo- nosti?

Da štediti se mora s tulim in posele

na slikarsko lepoto. A čim bolj je umet- nikovo delo osredotočeno na ugotavljanje bistva, tembolj se zneostavijo sredstva, tembolj skrbijo za oblikovanje enostavnega plastičnega pojasa, statično lokaliziranega v prostoru. Nestalni učinki luči odpadajo popolnoma, prostor tvorijo prave, neraz- krojene barvne ploskve in atmosfera je produkt gole predmetne razsežnosti. Vo- lja je ustvarila primitivnost, ki vsebuje visoko potenceirano življenje oblik. Pinese v izravnavanju tonov pričajo za živah- nost slikarjevega temperamenta, ki ne more ustvariti ničesar navadnega in ne- zanimivega. V celoti je njegova slikarska tvorba šele v začetku, omejena samo v celotnem tipu, v posameznostih pa jo še težji umetniški problem. Purizem nazora se z mladostno nebrzdanošjo uveljavlja tudi za ceno očitanja, da je barbar; mo- der prevdarek bo moral ublažiti še kako neugodno vplivajočo stran detajla. A to se tiče le stopnje slikarskega razvoja, o katerem vemo, da se bo izkristaliziral. Pilon stoji danes pred nami kot umetnik, ki mu življenje in umetnost nista samo artistsčen problem, ampak globoka etična celina, ki ga sili z usodno močjo v reali- zacijo. Resna slovenska natura z rena- sančno jasnim umetniškim mišljenjem.

Drugo kolekcijo tvori na tej razstavi grafično delo Božidarja Jakca. Z ozirom na mali prostor je moral postati ravno ta latinski oddelek nepregleden za

gledalca. Z Jakčevim umetniško osebnostjo se je ob priilki letošnje razstave v Pragi obširno bavil dr. F. Kozak v «Ljubljani- skem Zvonu», zato bo dovolj, če se ome- lim na splošno opombo. Jakčev bistri ta- lent premosti težavno premišljanje. Kdor je imel priliko opazovati njegove risbe, bežne zapiske v ročno beležnico, bo goto- vo spoznal v vsakem intuitivno začetnem akcentu genialno potezo, ki se pa od- pre šele po intenzivnejšem uživanju in zahteva zbranosti. Naglica zasnov, ki je koncentrirana v hipnem doživljanju, sije iz briljantnih bakropisov, na katerih se to pot posebno pozna prelestna sigurnost rokopisa. Jakac je dal v zadnjem času prednost suhi igli, ki omogoča hitreje in svobodnejše črtanje, kot pa učinkom ki- siline podvržena razjedanja. Naj tu ome- nim samo ciklus «iz kavarne», sestavljen iz raznih listov in kaže stopnjema lepi Jakčev grafični razvoj. Razmerje do člo- veka je mnogo intenzivnejše, tehnično delajo ti listi dojem premišljenih umet- nin. Posebno veliki list «Trile» je napo- ved važne nove faze v umetniškem raz- voju. Strnjeno in obdelavi in zamisli se pozna tudi novejši litografijam, med katerimi je prava mojstrila «Drevje na nabrežju», trdna v koncepciji, pa z lu- beznijo začrtana na kamen. Les zahteva najvažnejše predelave slikarjevega za- žitka in že od prej vemo, da je Jakcu baš ta material najbolj domač, kar mu

je prineslo tudi v tujni lep sloves. Eno- stavno učinkujoči, pa vendar polni for- malnega in izraznega življenja so listi «Mati in sestra» in «Restavracija». Z dvema monotipijama, ki nimata samo teh- ničnih fines in s tremi risanimi akti je Jakčev oddelek v celoti izbranosti zaklju- čen. Dva subtilna pastela visita med močno ubijajočimi olji, v predsobi pa med drugimi listi ciklus lesorezov k Gradni- kovim «Pismon». Te ilustracije pomenijo prepsnitve. Jakčev namen je bila ilustra- cija, ki naj bi v zvezi s tiskanimi črkami tvorila grafično celoto. V lesorezu je do- segel več kot ilustracijo, ko je vključil ne- zavistno živeli tvorbi znal urediti njen značaj za knjigo, pri črkah je mogel fiksirati samo celotni dojem tona. S tem je lesorez priveden k prvotnemu namenu in človek se nehoti vpraša, zakaj tiska- jo naš zalažniki z minimalnim cenikom za- štite bedne ilustracije, ko imajo tu dela visoke kulture?

Slikarski del razstave je poln najbolj raznolikih impulzov in stoji na visoki po- vprečnosti. Plastika je neprimerno slabše zastopana, pa tudi kvalitativno ubožnejša. Ni ga dela, ki bi osvobodilo vplivo, ki bi izšlo iz prepričevalnega umetniškega nazora. Pripomniti je treba, da je pri- sel Fran Kralj izjavljal iz abstraktne miselnosti in da se je resolutno postavil pred material, a da je resničen plastičen uspeh pač zaradi velikega formata še

malenkosten. Tona Kralj se to pot ni izognil banalnosti; njegova forma ne mo- re prepričati in to je znamenje notranjega nedostatka. Valentin Kos ne more preko meje davno dosežene razvojne stopnje, Ivan Napotnik je poslal za umetnika njegove kvalitete brezpomembno delce. Obdelava otroškega telesa in na- čin patiniranja je celo odločna zmota, ki se mora šteti kipurju v zlo.

V prvem delu tega poročila («Jutro» št. 230, 2. okt. 1923.) sem omenil, da se na- hajajo v Trepšetovih delih sledovi sodob- nih vplivov. Neugodni celotni vpliv olin- ate «Japonke» se je med tem razjasnil na no posebno časten način. Opozorjen sem bil namreč, da je slika z malimi spremembami posneta po sliki nemškega slikarja Karla Casparja: Portret umetnikove žene. V Casparjevem delu je koncentracija slike v izrazitem obrazu, ki ga je Trepše v skladu z japonsko do- mačo haljo spremenil v brezizrazno «Ja- ponko». Kompozicija je pri njem prevr- njena, pa verno posneta. Na mesto Ca- sparjeve aloe na mizi je postavil tihoti- žitje in spremenil v malenkostni celotni ton slike. Prepustim «Proletnemu salo- nu» nadaljno ravnanje. (Barvasta repro- dukcija Casparjeve slike je izšla v «Mei- ster der Farbe», Neue Folge 1921, zv. 5. in ima zal. številko 8105.)

Dr. F. Mesesnel.

no še z javnim imotjem. Nepotrebno vedenje je pa, če vržete čez noč na cesto tri obči, uradnice in to le iz razloga, ker sta dve pristajinji JDS, tretja pa, dasiravno članica radikalne stranke, se je morala umakniti na zahtevo g. Korrena...

Znano nam je, da je bil g. večki župan opetovano informiran po svojih trboveljskih zaupnikih o tukajšnjih nezgodnih razmerah. Znano nam pa je tudi mnenje, ki ga ima g. veliki župan o naših radikalnih komunistih.

Gospod dr. Lukan, kako dolgo še nameravate držati ljudi, ki po Vaši lastni izjavi spadajo vse kam drugam, kakor na trboveljsko občino?

KRANJ. Slab prerok je bil «Slovenec» dopisnik, ki je spomladaj prerokoval, da se bo zidanje Narodnega doma prekinilo, češ, da primanjkuje gmotnih sredstev. Stavba je namreč že dozidana. Sedaj se vrše plesarska dela. Zelo ugodno vpliva na opazovalca zadnja stran stavbe proti tovarni «Vulkan» in pa okrog Narodnega doma vijoča se terasa s krasnim razgledom na vse strani. Na terasi je prostora za preko tisoč ljudi. Notranjost stavbe je urejena zelo praktično. Stopnice iz betona te povežejo v obličen vestibul, primeren za shode in slične prireditve. Sokolska telovadnica je 24 m dolga, 12 m široka. Stranjski prostori so zvezani s telovadnico z desetimi vrati. Iz vestibula levo vodi stopnice v čitalniško dvorano, ki je namenjena dramatik in ima velik oder ter galerijo. Pod odrom so sobe za igralce. Pod stranskimi prostori telovadnice se nahaja državna puškarska šola. Zadnja stran stavbe tvori prostorna dvorana, ki naj služi agilnemu gasilnemu in reševalnemu društvu za shrambo orodja. Poslopje ima centralno kurjavo. Tudi kanalizacija je že izpeljana preko vrta tvornice «Vulkan», katere vodstvo je privolilo v to brez vsakega pomisleka. Še nekaj. Okoli Narodnega doma je lep in obširen prostor, ki naj se preuredi v primeren park in ko bo končano tudi to delo, bodo tudi oni, ki so pred letom ovirali pridne in idealne ljudi, ko so prosili za odstopitev prostora v Zvezdi, priznali, da Narodni dom ne more nikjer drugje stati.

IZ TRŽICA. Jih že imamo. Koga pa? I seveda radikale! Saj je res čudno, da v kraju, kjer je predlinica, ni še kdo, ki na višji ukaz postane radikal. Naša novepečena radikalija se organizira iz predlinice. Tam itak ni razlike med nemškotarskimi tkzv. socialisti, ki so v resnici podjetniški blaplji, in med radikali, ki so nemški podporniki. Prvi «narodni radikal» je predliniški nameščeneo Nemec Roland Wachter. Ta je predsednik. Ker je gospodin predsednik, bogve odkod, dobil informacijo, da se vlada nagibna na Stefanovičev stran, je oni dan zelo pridno delil Stefanovičeve letake ter pridno zadrževal, da smo wir von der radikalen Partei na Stefanovičevi strani. Zadnje dni pa so postali Wachter in tovariši nekako zamišljeni. Lukan še ni odstavljen, Stefanovič še nima Pašičevih čestitk! Bogve, ali se splača iti na njegov ustanovni shod v nedeljo?...

BOH. BISTRICA. Predsedstvo orlovskega doma nas naproša z ozirom na dopis z dne 13. oktobra za objavo sledečega pojasnila: Na ukaz ministrstva za šume smo prejeli 100 plm. lesa, in sicer po 80 Din za kubični meter; nadaljnjih 10 plm. smo plačali do 300 Din za kub. meter. Izrabili smo ugodno konjunkturo lesnega trga in les prodali, za denar pa takoj naročili za stavbo potrebni material, kar je bilo tem lažje, ker so nam domačini s podpisom obljubili znatno množino lesa in je bila naša želja, da pride v direktno uporabo pri delu v prvi vrsti les domačinov.

IZ BELE KRAJINE. Belokranjec smo precej lahkega srca in brž se poprimemo kake stvari, ko pa jo treba izpeljati rado zastane. Tako je tudi s politiko. Pa ne samo vedri naš značaj tu kvarno vpliva, ampak še več škodujejo razne medsebojne razprtije in zavisti. Tako je vedno tudi ob volitvah. Belokranjsko ljudstvo jim ni pripisovalo mnogo važnosti. Sedaj pa, ko gre skoraj vse narobe, je marsikomu žal. To velja posebno za naprednjake, ki se pri zadnjih volitvah v Narodno skupščino niso nič kaj izkazali. Drug drugega so grizli. Za malokoga se je prav vedelo, kaj je in kaj

želi. Oni se nasedli radikalom, ki jim je dr. Zupanič delil redove. No, redi za katere ni najmanjše zasluge, ne dvignejo ugleda, redi, dani zaslužnim osebam ob priliki volitev, pa ugleda le škodujejo. Zato je danes v tem oziru nastopilo marsikaj hladnejšega presojanja. Vrhutega vsi vidijo, da z radikali ni nič. Zveza s Kočevarji je vsakemu narodno šuštemu mozu odurna. Naprednjaki so se prav posebno slabo izkazali napram JDS. Toč no je in volilne številke to potrjujejo, da se imamo zahvaliti Novemu mestu in Beli Krajini, če je za malo difference pri zadnjih volitvah propadel g. dr. Žerjav. Kakor so različna mnenja, danes to vsi občalujejo. Vidi se, da s SKS ne bo nič. Posebno zveza s srbskimi zemljoradniki ni po godu mnogim kmetom, ki bi jo skoro raje mahili za radičevci. V Beli Krajini je obilo dobrega naprednega materiala. Proklete graščine in bogate šume, ki nam kvarijo najboljše ljudi, da se vrte okoli njih, kakor okoli zlatega teleta, ne sebi v čast, o tem smo prepričani, kakor sicer radi vsakemu privoščimo vse dobro. Prokleta zavist in grdi alkohol, ki nam kvarijo toliko ljudi v značaju in mozgu! Bela Krajina ne prenese dveh, treh ali celo štirih naprednih strank. Ena nam je dovolj. Za prubijo ljudstva je JDS s svojim izbornim tednikom «Domovino» še največ storila. Tudi po programu nam edino ona odgovarja. Ze iz tega sledi, da enotna napredna fronta v Beli Krajini ne more biti drugačna, nego demokratska. Belokranjci, vzdrumlmo se iz spanja. — Belokranjec.

CELJE. (Na naslov pokrajinske uprave). Zadruga zveza v Celju, zasebni podjetnik g. M. in obrtni nadzornik inž. Dejak se potegujejo, da bi pri drž. premogovniku v Velenju dobili pod pogoji, katere nudi to podjetje velikim razpečevalcem premoga, prodajno pravico za velenjski premog proti proviziji. Tega projekta bi se veselili, vsaj je zdrava konkurenca v prid gospodarstvu, ako bi se med označeno trojico ne nahajal obrtni nadzornik, ki je drž. uradnik. Čl. 97

Gospodarstvo

Izid trgatve in vinska kupčija na Dolenjskem

Letošnja vinska trgatve na Dolenjskem je glede množine povprečno slabša, glede kakovosti pa deloma boljše od lanske.

Se v prvi polovici septembra so bili izgledi slabi, a lepo toplo solnčno vreme v drugi polovici septembra in začetkom tega meseca s tupačim rahlim dežjem je znatno zboljšalo zornost in kvaliteto. Le zadnja nevihta s točo dne 24. septembra je marsikateremu vinogradniku zagrenila up na dobro trgatve. Do boljše kvalitete so si pa vinogradniki sami pripomogli s tem, da so letos izjemoma odlasli s trgatvijo do skrajnosti. V teh lepih dneh je namreč pridobivalo grozdje vsak dan na sladkorju ter sorazmerno izgubljalo na preobilni kislini. Seveda se zgublja pri pozni trgatvi zaradi venenja gnitja, škodljivcev itd. tudi na množini, toda to izgubo znatno nadomesti pridobljeni sladkor, ki da, ko pokupi, močnejša in polnejša, zato tudi polnovrednejša in stanovitnejša vina.

Zal pa, da niso vsi vinogradniki in povsod tega vpoštevali in da so si s prenačleno splošno trgatvijo svoj pridelek kvalitativno mnogo poslabšali. Prezgodaj trgano grozdje da namreč jako kisla, bolj grenka in šibka, neharmonična in tudi težje čiščeča se vina s sirovinim okusom; pri rdečih vrstah pa še malobarvena vina.

Ponekod so bili zaradi nezgod in pričetne gnlobe pač primorani s prezgodnjo trgatvijo ali s podbero, a kdor je to skrbno in pravilno opravil, je dobil, oziroma bo imel še dokaj dobro vino, ki bo v gotovih slučajih ono iz prezgodaj branega grozdja glede polnosti in jakosti še prekosilo, kajti čeprav gnilo, je vsebovalo (8. t. m.) 16 do 20 in celo do 22 odst. sladkorja, kar odgovarja z 0.64 množeno 10.2 do 12.8 odst., oduosno do 14 odst. alkohola, to je 10.2 do 12.8, oduosno 14 litrov 100odst. alkohola v 100 litrih vina. Ker pa že med kipeanjem in pri pretakanju nekaj alkohola izhlapi, se sladkorni odstotki zaradi točnosti množijo le z 0.6. — Letošnja gnloba ni bila

zakona o etilnih uradnihkih predpisuje, da drž. uradnik ne sme biti stranaka pri pogodbah z državo, on ne sme biti član pridobitne družbe, ako po svojem položaju vodi nadzorstvo nad obrati, ki imajo posle z družbo. On ne more voditi nobenega obrtnega podjetja ne na lastni račun in ne kot zastopnik in ne sme biti v nobenem oziru na takem podjetju udeležen. To je pač tem manj dopustno, ako se delokrog dotičnega obrtnega nadzornika razteza na isti kraj, čegar podjetja so predvsem in že po svoji naravi legi navezana na porabo velenjskega premoga. Vsakdo nam bo pritrtil, da bo težko ločiti, ali prihaja in v koliko prihaja gosp. obrtni nadzornik k različnim podjetjem v svoji službeni funkciji in ali, in v koliko kot agent za velenjski premog. Kakor nam znano, vodi g. inž. Dejak že dalje časa kupčijo s premogom nekakega premogovnika v bližini Celja in skuša z gorenjim projektom svojo nelegalno kupčijo še razširiti. V Jugoslaviji se vse premalo pazi na ugled uradništva, zato pozivljamo pokrajinsko upravo, naj poduči g. Dejaka o njegovi dolžnostih, če jih že sam ne razume.

DOL. LENDAVA. Stojimo pred imenovanjem novega gerenta za dolnjelendavsko občino. Bivši gerent, g. Kokot, ki si je s svojim energičnim nastopanjem in vestnostjo pridobil simpatije ljudstva, se izseli. Opaža se velika živahnost ne-katerih gospodarstvenikov, ki aspirirajo na ta stolček. Čuje se, da že računajo, kako bi pomagali iz zadrege nekaterim optantom, katerim je bila opejiska prošnja odbita. Opozarjamo merodajne faktorje, naj se v izbori novega gerenta ne prenačijo, ker bi nam to utegnilo uničiti vse dosežene nacionalne pridobitve. Mažarskega uradovanja in bogisigavdi še kaj ne bomo prenašali. Na gerentsko mesto v našem mestu spada samo iskren in odkrit jugoslovanski značaj, ne pa kak trenutni konvertit. Hočemo in zahtevamo izobraženega, poštenega in vestnega gerenta — podjetnega in energičnega Jugoslavana. Vsaka drugačna izbira je zločin.

v splošnem ona ostudna, smrdljiva plesnoba, marveč večdomna žlahtna gnloba, kakršna se v slovečih renških vinorodnih krajih posebno čista.

So pa mnogi vinogradniki, posebno v krškem okraju, ki pričenajo s splošno trgatvijo osobito črnega grozdja šele po 15. t. m. Na te producente naj se kupci pri nakupovanju letošnjih moštov in vtn posebno ozirajo, ker taki mošti bodo še slajši in močnejši nego oni v prvi polovici t. m. nabrani in pridelani. To velja zlasti glede črnine, ki bo letos splošno boljša in temnejša od lanske.

Posamezni mošti, nabrani med 8. in 11. t. m., so imeli v metliško-črnomeljskem, novomeskem in krškem okraju povprečno 15 do 17 odst. sladkorja, to je pomnoženo z 0.6 = 9 — 10.2 odst. alkohola. Oni boljših, finejših, popolnoma dozorelih vrst (silvance, traminec, burgundec, rulandec, veltinec, portugalka, modra frankinja) pa 18 — 20 odst., in iz nagnatega grozdja celo 21 do 22 odst. sladkorja, kar odgovarja a 0.6 = 12.6 — 13.2 odst. alkohola. Laški rizling se letos ni posebno obnesel. Seveda so tudi mošti, ki vsebujejo oduosno so imeli le 12 do 14 odst. sladkorja, kar je odvisno od vrst in dozornitve (t. j. prezgodnje trgatve).

Cene so še nedoločene, zahteva se pa za portugalko, ki je že kolikor toliko za kupčijo godna, po 28 do 34 K in tudi več za liter, a ni še nikakih pravih kupčij, ker so cene še jako nestanovitne. Sladkorjenje, t. j. umno zboljšanje mošta z dodatkom navadnega sladkorja, je letos v obče izostalo, deloma zaradi predragega sladkorja, deloma pa zaradi zadostnega naravnega sladkorja v grozdu. Možno pa je, da bo eden ali drugi lahkomiselni producent svoj mošt ali vino sahariniral, da nekoliko omili svoj slabi pridelek. Taki mošti, oziroma vino, naj se ne kupujejo, ker dodani saharin, ki se lahko že po okusu spozna, po svoji neprijetni, uprav zopni, dalje časa na jeziku in v goltancu zastali sladkobi, vino disharmonira in ker je sahariniranje mošta ali vina za kupčijo povinskem zakonu tudi nedopustno in celo kaznivo.

Skoro iste trgatvene, pridelovalne in kupčijske razmere kot na Dolenjskem vladajo tudi v sosednjem breško-bizeljskem okraju. V svrhu intenzivnejše kupčije z letošnjimi vini se bodo zopet obnovili nekdanji predvojni že vdomačeni lokalni vinski sejmi. Prvi tak vinski sejem priredi krška občina v drugi polovici prihodnjega meseca v Krškem. — Fr. Gombač, višji kletarski nadzornik.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (17. t. m.) Pšenica: baska, 79 — 80 kg, 2 odst., 1 vagon 375; 79 — 80 kg, 2 odst., duplikat kasa, ponudba 350. Ječmen: baški, 70 kg, ponudba 280; srenski, duplikat kasa, 2 vagona 270. Oves: baški, ponudba 225. Turščica: baska, duplikat kasa, 11 vagonov 252.5; za januar-februar, 6 vagonov 225; za januar-februar, 100 odst. kasa, 5 vagonov 215; za mare-april, 100 odst. kasa, 2 vagona 220; za mare-april, duplikat kasa, 60 vagonov 260 — 265; za mare-maj, 5 vagonov 242.5. Fižol: beli, baški, povpraševanje 530. Moka: baska, 40, 1 vagon, ponudba 550; 48, 1 vagon 160. Otrubi: v jutitnih vrečah, 1 vagon 180. Tendence nestalna.

Zagrebska blagovna borza (17. t. m.) Pšenica: baska, 80 kg, denar 342.5, blago 350; podravska, 80 kg, brez primesi, blago 360. Turščica: baska, zdrava, blago 260, zaključek 260; franko Zagreb, blago 292.5, zaključek 292.5; v storžih, franko Indija, denar 155; v storžih, franko Vinkovci, blago 162.5, zaključek 162.5. Oves: bosanski, franko Banjaluka, blago 225. Moka: baza 40 s in 40 ss, franko Zagreb, blago 590, zaključek 590. Otrubi: franko Zagreb, blago 160. Tendence nestalna.

Beograjska blagovna borza (17. t. m.) Pšenica: 78 — 79 kg, 2 — 3 odst., franko vagon Beograd, ponudba 345, povpraševanje 335. Turščica: stara, franko obala Beograd, ponudba 270, povpraševanje 265. Ječmen: za pivovarne, fr. vag. Beograd, povpraševanje 270. Oves: baški, fr. vag. Beograd, ponudba 265. Fižol: baški, fr. vag. Beograd, ponudba 560 povpraševanje 530. Otrubi: brutto za neto, fr. vag. Beograd, ponudba 150. Tendence nespremenjena.

Zagrebski tedenski sejem (17. t. m.) Zelo dobro uspel. Nekaj kupcev iz Avstrije. Cene goveji živini popustile, svinjam ostale. Za kg žive teže notirajo: voli bosanski I. 12 — 12.5, II. 11 — 11.5, III. 10 — 11.5, mlada živina I. 5 — 13, krave I. 11 — 13, II. 10 — 11, III. 8 — 9, teleta I. 24 — 25, II. 22 — 23, bosanske buve 7 — 9, svinje I. 25 — 28, II. 22.5 — 22.75. Krma: seno 125 — 130, slama 100 — 112.5.

== Poziv interesentom v Sloveniji, da javijo svoje terjatve, nastale iz dobav naših državnih uprav. Med vzroke, ki povzročajo pomanjkanje denarja na našem trgu, spadajo tudi dolgovni naše države za razne dobave. Znano dejstvo je, da je v Sloveniji mnogo podjetij, ki imajo terjatve napram državi iz raznih dobav. Gre gotovo za znatne vsote, vendar vsota vseh teh terjatev ni znana. Za akcijo, ki ima namen pospešiti plačilo predmetnih državnih dolgov, je pa največje važnosti, da ugotovimo za Slovenijo kar mogoče točno vsoto državnih dolgov, izvirajočih iz raznih dobav državnih uprav. Trgovska in obrtniška zbornica za Slovenijo v Ljubljani zato pozivlja industrialne, trgovske in obrtne interesente v Sloveniji, da ji takoj sporoče pismo: 1.) koliko znašajo njihove terjatve iz dobav naših državi po stanju 20. oktobra 1923; 2.) kakšno blago so dobavljali in kateremu mestu državne uprave; 3.) kdaj so nastale terjatve.

== Za gospodarski inštitut na ljubljanski univerzi. «Trgovski list» utemeljuje

v zadevnem članku potrebo, da se na ljubljanski univerzi ustanovi znanstveni zavod za gospodarska vprašanja. List pravi, da se pri nas razvija gospodarsko življenje tako, da naša pokrajina potrebuje čim prej tak zavod, češ, v gospodarskem življenju zmagaže tisti, ki ima bistrejši oko in točnejši pregled.

== Izmenjava 10-dinarskih novčanic. Iz Beograda javljajo, da je od skupne vsote 10-dinarskih bankovcev v znesku 504 milijonov Din vzeto doslej iz prometa 346 milijonov. Ostane še torej 158 milijonov. Izmenjavo vrše podružnice Narodne banke; kjer teh ni, pa finančne uprave in davčni uradi.

== Izplačilo agrarnih obveznic. Finančno ministristvo je stavilo Narodni banki na razpolago 2,600.000 Din za izplačilo tretjega kupona obveznic 4-odst. posojila za likvidacijo agrarnih odnošajev v Bosni in Hercegovini iz leta 1921.

== Podružnica Narodne banke v Zemunu se po sklepu glavnega odbora ukine.

== Spominjski spis Zadruge zveze v Celju. Prejeli smo «Spominjski spis Zadruge zveze v Celju ob priliki 40-letnice njenega delovanja (1883—1923)» z nastopno vsebino: Ivan Lapajne: Nekaj spominov. — Dr. Franjo Jurtela: Posojilnica v boju proti oduštvu. — Miloš Stüber: Razmišljanje ob 40-letnici Zadruge zveze v Celju. — Janko Lešničar: Critice iz zgodovine Zadruge zveze v Celju. H koncu so prilani seznam dosedanjih predsednikov in članov načelstva Zveze slovenskih posojilnic ter Zadruge zveze v Celju, statistika zadrug članic ter pregled denarnega poslovanja članice Zadruge zveze v Celju v letu 1906—1922. — Spominjski spis stane 20 Din ter se naroča pri Zadružni zvezi v Celju ali po knjigarnah.

== Posojilo Zveze narodov Avstriji na dunajski borzi. Na dunajski borzi se je uvedlo kotiranje posojila, ki ga je dala Zveza narodov Avstriji.

== Mednarodni sejem mlečnih izdelkov v Milanu odgođen. Iz Milana javljajo, da je omenjeni sejem zaradi tehničnih ovir odgođen na mesec april 1924.

== Italijanska zunanja trgovina v prvih 7 mesecih 1923. izkazuje vrednost uvoza 10.07 milijarde lir (lani v isti dobi 8.88 milijarde), vrednost izvoza pa 5.68 milijarde (4.90 milijarde). Primanjkljaj znaša 4 milijarde 390 milijonov namram 8 milijardam 980 milijonov v isti dobi 1922.

== Blagovni promet Trsta se je v zadnjem mesecu povišal proti isti dobi prejšnjega leta: z Avstrijo za 20, z Jugoslavijo za 11, s Českoslovaško za 71, z Mađarsko za 540 in z Nemčijo za 23 odst.

== Potrojenje obtoka bankovcev v Nemčiji. V zadnjem septemberskem tednu se je obtok bankovcev v Nemčiji potroji. Povečal se je od 8927.7 bilijona na 28.228.8 bilijona mark.

== Pred povišanjem železniške tarife v Mađarski. Ker izkazuje mađarska državne železnice primanjkljaj 150 milijard mK, namerava mađarska vlada povišati osebno in blagovno železniško tarifo.

== Devizna centrala v Varšavi. Po vestih iz Varšave se namerava zaradi silnega padanja poljske marke osnovati v Varšavi devizna centrala.

== Uvoz luksuznega blaga v Bolgarsko. Po vestih iz Sofije v kratkem zopet dovoljen. Plačevala se bo samo povečana uvozna carina.

== Brezposelnost na Francoskem. «Petit Journal» ugotavlja, da se porušuje število brezposelnih tedensko za 10 tisoč ljudi. Celokupno število dosedanjih nezaposlenih znaša 1.246.000.

Rešimo sokolski Tabor!

Razkuževalna + sredstva +

Uradna potrdila stalne bakteriološke stanice v Celju in medic. higieničnega instituta na Dunaju.

Popolnoma enakovredna inozemskim izdelkom in znatno cenejša.

Lysiformin odvrča vse kali bolezni. Prijetno parfiriran. Neobhodno potreben za vsakdanje telesno nego. **Formalin 40%**, za razkuževanje žita in hlevov. **Lysolita**, zajamčeno kemično čist, vsebuje 50% kresola in je trikrat destilirana.

Sirov lysiformin za razkuževanje delavnice in pisarn, ker vsebuje kalijevo milo in formaldehid, je to jako čistilo, močno razkuževalno sredstvo, ki je tudi jako poceni.

Urinol za stranišča. **Turško rdeče olje** 2%, 5%, in 50%, iz najboljšega marsejskega olja znamka «Lavoisier». Polnjeno v steklenice in pločevinaste konve po 2%, 5 in 25 kg.

Kemo-tehniški farmacevtski zavod „LAVOISIER“ dipl. inž. Ed. Kandušar, Celje, Prešernova ulica št. 22

Kupujem denar,

po najvišjih cenah star zlat in srebrn (žlahtne) kamene

R. Almoslehner

zlatar in javelj Celje, Gosposka ul. 14

Popravila se izvršujejo točno in solidno v lastni delavnici.

Dva glasovirja (Stutzflügel) 5441 dobro ohranjena, poceni naprodaj. M. Ornik, Maribor, Aleksandrova c. 64.

AND. JAKIL 174 prodajalna Ljubljana, Poljanska cesta 13 Bogato skladišče moških, ženskih in otroških čevljev iz telečjega boka v vseh bojah, govejega boka in rjave kravine. Solidno delo! Znižane cene!

OGLAS.

Ravnateljstvo državne imovine „Belje“ v Kneževu (Baranji) želi potem ofertalne licitacije nabaviti 1000 parov oblek iz sukna navadne kakovosti in 1000 parov delavskih čevljev za svoje uslužbenke, in sicer:

obleke:								čevlji:														
številka velikosti								številka velikosti														
8	7	6	5	4	3	2	Sku- paj	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	1	Sku- paj
5	15	55	378	358	181	58	1000	4	10	15	90	120	240	240	120	30	80	20	10	10	1	1000

Licitacija bo pri ravnateljstvu v Kneževu dne 10. novembra 1923. ob 11. uri dopoldne. Pogoji so na vpogled ali se dobe pisnemeni potem pri ravnateljstvu v Kneževu. Varščina 5%, za naše in 10%, za tuje državljane od ponujene cene se polaga v gotovini, v vrednostnih papirjih ali v garancijskih listih (registriranih pri generalnem inspektoratu) do dneva licitacije do 11. ure dopoldne pri blagajni ravnateljstva. Ponudba mora biti kolkovana z 20 dinarji in na zapečatenem zavitku mora biti napisano: „Ponudba za obleko in obutje“. Ponudbe morejo biti stavljene posebe za obleko ali pa za obutje, eventualno tudi za obleko in čevlje zaeno.

Iz pisarne državne imovine „Belje“ v Kneževu. 5877 26. 8. oktobra 1923. l. št. 11.077.

»Bravo!« vzklikne dozdevni Heinz von Kraft in se zasmeje. »Prav takega sem si vas želel, gospod Nortmund. Zdaj lahko govoriva brez ovinkov. Toda dovolite mi predvsem eno vprašanje, na katero vas prosim jasnega odgovora. Poznate ime: Jean de Sainclair le Nyctalope? ...«

Gospod Nortmund je vidno presenečen, da čuje tuja govornik v francoski in, in iscer z najdiškim in povsem pristnim pariškim naglasom, tuja, o katerem bi pravkar prisegel, da je prišten pruski junak. Kljub temu odgovori na Sainclairovo vprašanje, in iz njegovih besed zveni neprikrit narodni ponos:

»Kdo ne pozna velikega Francoza Jeana de Sainclaira, imenovanega Nyctalope? Ne samo po imenu, saj je njegova slika bila sto- in stokrat že v vseh večjih francoskih listih! ...«

Na Sainclairovo junčersko lice se prikrade lahen smeh:

»Jaz nisem Heinz v. Kraft, gospod graščak, in priznati vam moram, da mi je vaš odgovor kljub moji skromnosti pognal rdečico ponosa v lice: jaz sem Jean de Sainclair le Nyctalope ...«

»Vi?« plane iz Louisa Nortmunda.

»V lastni osebi. Dajte mi, prosim, priliko, da se preobčujem, in pokličite lakajja, ki mi je odvzel kovčeg. Hočem sleči Kraftha in videli boste Sainclaira in ga lahko primerjali s slikami, ki ste jih videli v listih.«

Brez besede vede Louis Nortmund tajinstvenega gosta v svoj toaletni kabinet in mu lastnoročno prinese kovčeg. Nato se odstrani.

V četrty ure se Nyctalope znebi mase junčerja von Kraftha in postane zopet to, kar je. Na hodniku ga čaka gospod Nortmund, in skupaj odideta v graščakov delovni kabinet, ki je bil razsvetljen, da mu je kar jemalo vid.

Louis Nortmund pogleda Sainclaira natančno v obraz.

»O, gospodi!« govori Alzačan ves vznemirjen, oči se mu smejejo in obraz se mu širi od veselja. »Kolikaj čast in kako veselje zame! ... Jean de Sainclair le Nyctalope v moji hiši ... O, zdaj vas ne vprašam po vzrokih ... Govorili boste, kadar se vam bo zdelo ... Moja hiša vam je v va razpolago: moj oče in jaz, služabniki in delavci, prijatelji in vse moje premoženje ... Če Nyctalope žuti potrebo, nadeti si masko prusaškega plemiča, je gotovo na kaki ekspediciji ali pa celo na zasledovanju ... morda je celo kaj nevarnega ... in moja pomoč mu ne bo brez haska ... Toda čes je, da gremo večerjat. Upam, da boste imeli časa za to, preden greste po poslih!«

»Z veseljem!« odgovori Sainclair ganjen in stisne obe roki plemenitemu Alzačanu, ki se mu je še nedavno zdel vsaj na zunaj leden in skoro nedostopen. »Seveda imam časa, poprej pa vas moram prositi za pojasnilo: sedli pojmom zanesete na svoje posle, na njih zvestobo in molčečnost? In zlasti ali smem zaupati molčečnosti tistih, ki so videli poprej Heinza von Kraftha, zdaj pa bodo srečali Sainclaira ...?«

»Pa dal! Brez skrbi jim lahko zaupate ...!«

»Zel bi torej le zaradi večje gotovosti, da skličete vso služinčad in poveste, kaj in kako ter zabičite najstrožji molk.«

»Dobro!« odgovori Nortmund. »Počakajte me tukaj, v petih minutah se vrnem.«

Čez kakih pet minut se res vrne, toda ne več sam; z njim prideta njegov oče Charles in žena Blanche, ki nad vse pristržno pozdravita slovitega gosta: Sainclair se vsem zdi drag znanec, ki jih je obiskal po dolgi odsotnosti. — Hišni gospodar naznani, da je ve-

derja pripravljena, in vsi odidejo v jedilnico.

Pogovor teče malce prisiljeno, ker se ne more Sainclair popolnoma oprostiti mučnega nemira, ki ga od časa do časa polasta. Po večeri se gospa Blanche poslovi, oba Nortmunda in Sainclair pa se vrnejo v kabinet.

Sainclair najprej pogleda, če so vrata in okna dobro zapahnjena — človek ni nikdar preveč oprezen — potem pa takoj začne s pritajenim glasom pripovedovati.

»Gospodi!« pravi, »prosim vaju, da me mirno poslušata in ne prekinjata. Ko bom končal, sem vama na razpolago.«

In v kratkih, živih besedah, kakor je znal pripovedovati le Sainclair, jima Laurence, gospoda Narbonnea in malega Henrija. Ne pozabi tudi omeniti Luciferjeve poslanke, Hedvige, in njenih izpovedb.

Dolg molk nastane, ko Nyctalope konča. Nortmunda premišljuje, Sainclair pa ju opazuje, zdaj očeta, zdaj sina, ki sta si slična po vedenju in velikosti in po obrazu, le da ima sin konstanjaste lase, oče pa srebrnobeke.

Končno prekine molk stari Nortmund, in pravi:

»Kar se Hedvige tiče, katere nenadnega obhoda si nikdar nismo mogli razjasniti, smo pripravljeni, da jo sprejmemo zopet za vzgojiteljico. — Glede Luciferja pa velja to, kar smo vam takoj pri sprejemu rekli: vse vam je na razpolago, kar želite in kogar želite, moj sin in jaz, služinčad in delavci, vsi, in vse moje premoženje. Ukazuj! Od danes ste vi gospodar v naši hiši!«

Charles Nortmund vstane in poda Sainclairu obe roki, ki jih ta hvaležno stisne. Nato pa pravi Sainclair:

»Najlepša vam hvala. Vašo ponudbo sprejemam s hvalečnostjo. Upam pa, da ne bo mnogo, za kar vas bom prosil. — Moj avto in moja stara zvesta pomočnica, Corsat in Pilou, se nahajajo v Mülhhausnu. Naročil sem jima, naj prideta sem, če ne dobita do deve-

lih drugačnega teletonskega obvestila.«

Louis pogleda na uro.

»Zdaj je 40 minut čez devet. Treba bo naročiti, naj jima odpro vrata v park in pripravijo sobo, avto pa zapeljejo v garažo.«

Louis Nortmund hoče oditi. Sainclair pa ga ustavi in mu pravi:

»Corsat in jaz bova vstala ob treh zjutraj. Pilou ostane tu, je bolj potreben počitka kakor Corsat. Rad bi si ogledal rdečo hišico na bregu Lauche.«

»Smem z vami?« vpraša željno Louis.

»Zakaj pa ne!« se nasmehne Nyctalope in dostavi:

»Zelo važno je, da izvem, kaj je v rdeči hiši, in vse moje bodoče delo je odvisno od uspeha te nočne poizvedbe.«

Louis odide. Sainclair pa se obrne k staremu Nortmundu:

»Se eno prošnjo imam na vas. Na policijsko ravnateljstvo v Kolmarju bodo dohajala te dni poročila o onih dveh ženskah, ki jih policija zasleduje in ki sta se obrnili, kakor sem izvedel, proti Strasbourgu in Mülhhausnu. Tu imate izkaznico, ki jo je podpisal sam Prillant. Z njo imate dostop na ravnateljstvo in tam vam bodo dali omenjena poročila.«

S temi besedami vzame Sainclair iz listnice mal rdeč karton s pečati in podpisi in ga dá Charlesu Nortmundu.

»In kdaj naj grem na ravnateljstvo?« vpraša gospod Charles in vtakne izkaznico v žep.

»Kakor hitro vam sporoči vaš sin, ali pa Corsat ali Pilou, da me ni več v Kolmarju. Seveda vam bom poprej sporočil, kam, kdaj in kako mi boste poslali poročila, ki jih boste dobili na ravnateljstvu. In da še tega ne pozabim: za ta svoja pota morate imeti vedno kako na zunaj vidno in primerno pretvezo ...«

»Seveda, seveda!« pritrdi Charles Nortmund z razumevanjem.

»Zdaj pa lahko noč, gospod Nortmund; ob treh moram vstati!«

»Grem z vami, da vam pokažem sobo, Ali naj vas zbudimo ob treh?«

»Ne, hvala, zbudim se sam, kadar se hočem.«

»Dobro, ko se zbudite, pozvonite, in Louis bo poklical še Corsata. Hočeta zajtrkovati pred odhodom?«

»Prosim.«

»Bom naročil.«

Charles se poslovi od Nyctalopa, še prej pa skrbno pogleda, da-li je vse v sobi tako, kakor se spodobi za tako visokega gosta. —

Vila Saula leži v trdnem spanju. Ure minevajo.

Pet minut čez tri stopijo tri osebe skozi mala železna vrta vrata zadaj za vilo na široko pešpot, ki vodi ob desnem bregu potoka Lauch. Te osebe so Nyctalope, Louis Nortmund in Corsat. Pokriti si vsi trije z malo čepico, kakršne nosijo Baski, ki se prime glave, da je noben vihar ne odnese. Corsat je opasan s širokim pasom, na katerem so natrpani usnjeni žepi. Noč je vlažna, temna, nobene zvezde ni na nebu. Preko muhaste lune se počasi vlačijo mogočni črni oblaki, le sem pa tja pokuka mesec zvedavo na zemljo.

Od železnih vrat do obzidja rdeče hiše so približno trije kilometri. Louisova ura kaže tri četrt na štiri, ko se trojica ustavi.

Nortmundi so poznali rdečo hišo le, kolikor so hodili mimo nje na svojih pogostih izprehodih po poti ob potoku, ali pa z majhnih lovov, ki so jih vsi priredili v tej okolici. Ta pot vodi ob zelo starem, a še precej dobro ohranjenem obzidju, dokler se ne odtrga od zida in pelje na maj grič, s katerega moremo pregledati vso hišo: pritličje, nadstropje in streho z malimi strešnimi linami.

(Dalje jutri.)

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najceneje pri
Družbi ILIRIJA, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Mali oglasi

steneje z državnim davkom na inzerate vred do 20 besedi Din 5.—, vsaka nadaljnja beseda 50 par. vsd. — Plače se vedno naprej (lahko tudi v znakih). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanje priložna znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe (dobe)

Služkinjo

pridno in pošteno za sobna dela, sprejemni kabinet, Naslov pove uprava „Jutra“, 12515

Dobro kuharico

na vsa domača dela, sprejmo mlada zakonski par, Naslov pove uprava „Jutra“, 12510

Knjigovodja

emošen vseh pisarniških del, slovenskega, srbohrvaškega in nemškega jezika, samec, se sprejme. Ponudbe sprejema tovarna stalnica Gatej & Comp. v Celju. Reflektira se samo na privržnost mo. 12575

Spretno dekle

ki je vajeno gostilne, se sprejme takoj v gostilni „d“ na Dunajski cesti. 12578

Perica

privatna, ki bi prala perilo enega gospoda, se išče. Tudi ena prala sobira. — Naslov pove ali vsame upravnistvo „Jutra“. 12579

Učiteljica stenografije

priden in nemški, iščem za trikrat tedensko na mojem domu v Ljubljani. Ponudbe strokovnjakov pod „Stenografika“ na upravo „Jutra“. 12582

Zagar

priden in samostojen, k samel na 3 liste, za akordno delo, se sprejme takoj pri elektrarni in šagi Melika. 12604

Krojaški vajenec

se sprejme takoj pri Antonu Frankar, Sv. Petra cesta 14. 12607

Poštena služkinja

ki zna vsaj deloma kuhati in druga hišna dela, se sprejme k trem odr. osebam s 1. novembrom ali prej. — Naslov pove uprava „Jutra“. 12637

Iščem potnika

elasterije, ki bi k svojim predmetom prevezel za Slovenijo še mase. Ponudbe pod „Pepljan“ na Aloja Comp. Ljubljana. 12641

Službe (iščejo)

Osemnajstletno dekle

brez staršev, išče primerno službo pri poštenih ljudeh. Večje ima meščansko. — Ponudbe na: M. Zupančič, Kranj, 106. 12640

Pisarniška moč

deber izurjena, velika knjigovodstva, slovenske in nemške korespondence, stenografika in strojarije kakor vseh ostalih pisarniških del, s večletno prakso, želi premeuiti službo. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Vestna“. 12627

Kdor ima sočutje

do invalida, da ga sprejme v službo. Vešč je knjigovodstva, korespondence in treh jezikov ter gre za delo ali v mestu. Ponudbe pod šifro „Pošten in delaven“ na upr. „Jutra“. 12448

Natakarica

išče službo v mestu ali na deželi. Naslov pove uprava „Jutra“. 12557

Inženjer v drž. službi

išče delo za popoldan. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Tehnično delo“. 12592

Trgovski zastopnik

v Beogradu prevzame zastopstva in posredništva solidnih trdkih. Interesanti naj javijo eventualni, tudi pogoste upravl. „Jutra“ pod „Sposoben“. 12607

Mesarski pomočnik

in prekaževalec v stroki tevdan, z dobriimi spricovali, išče službo. Cenjene ponudbe na: Frankovič Ignac, Breg, pošta Polzela. 12610

Elektrikar-strojnik

popolnoma samostojen delavec ter absoluten „Technische & Maschinenbauschule“ išče službo. Cenjene ponudbe pod šifro „Elektrikar“ na podružnico „Jutra“ v Celju. 12611

Trgovski pomočnik

osemnajstleten, izučen v manufakturi in specciji, išče službo. Gre tudi na deželo. Nastopi takoj. Cenj. ponudbe nasloviti na: Vokoslav Boite, Trbovlje 1, Loka št. 204. 12608

Prodajam

Novo vodno kolo

iz mesenovega lesa, močno okovano, 3 m visoko, in lep štedilnik, proda Josip Trilpiat, Moste pri Zirovici. 12049

Prodajam se:

finca popolnoma nova salonska suknja, malo rabljena povrnik in raglan. — Kje, pove uprava „Jutra“. 12688

PERJE

od kokoši, puranov, gosi, rac se dobi vsako množino iz prve roke pri

E. VAJDA

izvoz perutnine, Cakovec, Medjimurje (Jugoslavija). Telefon 59, 4, 3.

Klubska garnitura

umnjata, nova, se radi pomanjkanja prostora cenno prodaja. Istotam se prodaja tudi nova knjižna omara in pisalna miza. — Vpraša in ogleda se: Pot v Rožno dolino, Villa Milla. 12698

Ozkotirne tračnice

in vozičke ter obračalnice in premikalnice za prevoz šolca in praha, kupi Vinko Majdic v Kranju. 12140

Vrtnice in klinčke

doma cvetoče, kakor tudi rastline in lonci, se pocieni dobe pri vrtnarstvu Al. Korika, Ljubljana, Vrtača 3. 12648

Emailirano posodo

po izvanredno nizkih cenah zamorete dobiti edino le pri „Fortuna“, Krekov trg 7-8, Ljubljana. 12583

Dvoje nagrobnih svetilk

se proda. Naslov pove uprava „Jutra“. 12612

Jedilnica in spalnica

moderna, se proda po jako ugodni ceni radi pomankanja prostora. Naslov pove uprava „Jutra“. 12602

Moški plašč

podolben s kožuhovino (blam), se proda. Rimška c. št. 24. I. nadst. 12623

Proda se moško kolo

Poljanski nasip št. 40 (na dvorišču). 12625

Nova zimska suknja

in se ženski plašč, se prodasta. — Marija Jelenc, Stara pot 1, I. n., vrata 3. 11-3. 12626

Cipkasto pregrinjalo

(Epitaphium) za drojno postelj in kašmirska šal, se prodasta. Naslov pove upr. „Jutra“. 12642

Kupim

Več sabljaških oprem (maske, sablje itd.) se kupi. Pismene ponudbe pod šifro „Sport“ na upravo „Jutra“. 12681

Suhe gobe in tižol

najbolje plačujo

M. Geršak & Co.

Ljubljana, Kongresni trg 10.

Kupim ječice

vagonce množino po primerni ceni. Kupim tudi konstanten les. Matej Zerkov, Sv. Jurij ob južni Slemeni. 12623

Suhe gobe in tižol

ponudite

Sover & Komp.

Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

Ozkotirne tračnice

in vozičke ter obračalnice in premikalnice za prevoz šolca in praha, kupi Vinko Majdic v Kranju. 12140

Nepremičnine

Kupim hišo

z majhnim posestvom na Sp. Stajerskem ali Dolenjskem v bližini kolodvorov in pri okrc. cest, primorno za trgovino ali gostilno, event. vsemam tudi v najem za več let. — Samo resne ponudbe na upr. „Jutra“ pod šifro „Trgovec“. 12412

Dražbeni oklic.

Dne 21. oktobra t. l. prodam potom javne dražbe posestvo v Zgor. Otaku št. 10 — okrog 5 ha zemlje, pritlična hiša z gospodarskim poslopjem, pol ure oddaljeno od Radovljice, lepa lega. Oglediti se je pri J. Rosmanu, Gorica, p. Radovljice. 12289

Lepo posestvo

od 6 jutrov, ex Tandier v Smihelu št. 24 pri Novem mestu, obstojajo iz velike prostorne hiše, hleva, pod in lepega travnika ter njiv in sadnega vrta, vse ograjeno, se proda. Julija Berzin Tandier v Smihelu št. 24 pri Novem mestu. 12280

Pritlična hiša

z malim vrtom, hlevom in dva mala gozda, napredaj. Voda pri hiši, električna razsvetljava se takoj lahko napelje. Cena 50.000 Din. — Kralj hiše Ljubno Rev. 38, Podnari. — Več pod: Peter Grile, Bistrica, Tržič, Gorjansko. 12570

Dobičkanosna trgovina

in gostilna s inventarjem na deteli, 1 uro od kolodvorov, se radi družinskih razmer prodaja za 250.000 Din. Potopje je novo zidano, pravec cen gospodarsko posloje, vrt in 1 ora zemlje. — Kupe lahko prevezamo takoj vse koncesije. Naslov pove uprava „Jutra“. 12450

Restauracijsko podjetje

ob morju s terano, kavarna s biljardom in inventarjem, mobilije, svajlje i. dr. z vatom. — Najemna pogodba velja do konca leta 1925, ki se lahko podaljša, se proda za 150.000 Din. Naslov pove uprava „Jutra“. 12610

Lokali

Proda se zaradi odhoda po neki ceni kompletna čevljarška delavnica s stroji, na prometnem kraju, srednji meša Maribora. Naslov pove podružnica „Jutra“ v Mariboru. 12540

Trgovina

z mešanim blagom v industrijskem kraju, se radi seli v novo proda. Potreben kapital 50.000 Din. Vprašanja pod „Pri cerkvu“ na upravnistvo „Jutra“. 12452

Skladišče

za približno 10 vagonov moke in deželnih pridelkov, išče paromlin. Pogoj: mora biti suho in zravnato ter čim bližje kolodvoru. — Ponudbe pod „Paromlin“ na upravo „Jutra“. 12230

Stanovanje

Išče se eno veliko ali 2 mali prazni sobi

s souprabo kuhinje. Plača se za eno leto naprej ali na nagrada. Pismene ponudbe pod šifro „Nagrada“ 12395 na upravo „Jutra“. 12394

Soba z uporabo kuhinje

išče poroben par brez otrok v šiški ali predm. Ljubljane. Plača do 1200 K mesečno. Naslov pri upravi „Jutra“ pod „Soba“. 12564

Kapital

10.000 K nagrade tistemu, kateri mi prekrbi stanovanje 3 sob in pritlični v Celju. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Zahtam stanovanje“. 12553

50.000 Din

hipoteknega posojila na prvem mestu se 1800 proti dobrim obratim. — Ponudbe na upravnistvo „Jutra“ pod značko „Za krajšo dobo“. 12333

Tihega družabnika

s razpoložljivim kapitalom najmanj 300.000 Din, sprejmo dobro vpeljano trgovino na drobno in debelo s lepim lokalom in skladiščem v Ljubljani. Ponudbe pod „Trajna družba“ na upravo „Jutra“. 12580

Dopisovanje

»Srečen zakon!« Na evidenca, če v petek ni mogote, pa v soboto ob 9. uri tem po navadi pri grob Mimi. 12587

Mlado dekle

Domače vesti

*** Proslava krsta pokrovitelja „Jadranske straže“ kraljeviča — prestolonaslednika.** „Jadranska straža“ v Ljubljani stopi v soboto 20. t. m. prvič pred široko javnost, da z ljubljanskim občinstvom dostojno in veselo praznuje krst svojega pokrovitelja, prvega jugoslovanskega prestolonaslednika. Napročena sta za ta večer, kot smo že javili, operna solista gg. Šimenc in Betetto ter kentažokski salonski orkester pod vodstvom g. Bučarja. Opozorjamo slavno občinstvo na tozadnevne lepake in prosimo vsakega, ki čuti v srcu ljubezen do domovine in dinastije, da se gotovo udeleži tega večera v primerno lepo okrašeni veliki dvorani Uniona.

*** Sprejem Čehov v Zagrebu.** Za pobod eskih privrednikov, ki prispejajo danes v Zagreb, se pripravljajo slovesen sprejem. Na kolodvoru jih pozdravljajo mestni župan Heinzl in predsednik Saveza industrijcev Aleksander. V petek bodo imeli skupni in jugoslovanski privredniki šepno zborovanje v „Trgovski komori“, kjer jih bo pozdravil predsednik Vladimir Arko. Za referente so določeni za Savez industrijcev Marko Bauer, za agrarce Frangeš, za Savez trgovcev dr. Jun. Zvečer slavnostna predstava v gledališču na čast gostom, nato pa v „Trgovskem domu“ ront. Iz Zagreba potujejo češkoslovanski privredniki v Karlovac, odkoder se bodo vrnili v Ljubljano.

*** Češki industrijalec v Mariboru.** V torek, dne 23. oktobra prispeje s popoldanskim brzovlakom češki industrijalec na povratku s svoje turneje po Jugoslaviji v Maribor, kjer jim pripravi odbor pridobitnih krogov časten sprejem. Gostje si bodo tekom popoldneva ogledali najzanimivejši mariborske gospodarske naprave, zlasti viarsko in gospodarsko šolo. Ob pol 19. je v Narodnem domu konferenca z mariborskimi gospodarskimi krogi, potem večerja in nato v veliki dvorani Narodnega doma prijateljski sestanek z gostbo in petjem. V sredo se peljejo gostje ob 8. zjutraj s posebnim vlakom na Falo, da si ogledajo tamšnjo elektrarno in nazaj grede tovarne v Rušah. Popoldne se z brzim vlakom vrnejo na Čeko.

*** Kamenarovič pred najvišjim sodiščem.** Kakor znano, je izmed tožb, naperjenih proti proslulemu političnemu direktorju Jadranske banke radi njegove lanske gonje proti demokraciji, najprej prišla na vrsto tožba bivšega ministra dr. A. Kramerja, kateremu je bil Kamenarovič očitil, da je zlorabljal svoj ministrski položaj v prid demokratske stranke. Dotične klevete je, kakor znano, objavil „Slovenski Narod“. Pognan pred sodišče, obrekovalci ni mogel navesti niti enega dokaza, marveč se je samo branil, da „ni tako mislil“. Ljubljansko deželno sodišče ga je obsodilo, kakor smo svedečeno poročali, na 2500 Din, odnosno 3 dni zapor. Kamenarovič se to itak premilo sodbo še ni bil zadovoljen, marveč je delal ničnostno pritožbo na Šol sedmice v Zagrebu kot naše najvišje kasacijsko sodišče. Senat B tega sodišča je pod predsedstvom kasacijskega svet. dr. Černeta ter v navzočnosti prisodnikov kasac. svet. dr. Furlana, Milčinskega, Lašiča in v. d. dr. Kandijaša na včerajšnji razpravi Kamenarovičevo ničnostno pritožbo zavrnil kot docela neutemeljeno in deloma nedopustno. Obtožena Kamenarovič je zastopal zagrebški odvetnik dr. Makale, zagnega obtožitelja pa ljubljanski odvetnik dr. Knaflič. — Po tej razpravi je isti senat sklepal še v nejavni seji o vzklicu zasebnega odtožitelja proti preizkušni obtožbi kazni. Kadar izide tozadnji doslej še neobjavljeni sklep, bomo tudi o njem javnost obvestili. Z njim bo končno izvršena afera Kramer-Kamenarovič. Božji milini naše justice meglejo sicer počasi, pa gotovo.

*** Proforski izpit je potolžil včeraj slovenski pisatelj dr. Ivan Lah.** ki uči na ženski realni gimnaziji. Glavna njegova predmeta sta slavistika in filozofija. Odličnemu prosvetnemu delavcu in našemu visokocenjenemu sotrudniku iskreno čestitamo.

*** Razširjenje študija na mariborskem bogoslovju.** Letos, ko so dobili na mariborskem bogoslovju v prvi letnik samo štiri kandidate, so sklenili razširiti študij od štirih na pet let. Tako je odločil te dni škof dr. Andrej Karlič, ki se je pravkar vrnil iz Rima.

*** Očije in državljanstvo kraljevine SHS.** Rok za opeje je potekel v Ljubljani dne 18. junija t. l. Po tem dnevu se ne sprejemajo več opejske opeje, nego se a limine odklanjajo. Opejske prijave onih bivših tujih državljanov, ki so si pridobili po l. 1910. v kaki obini današnje kraljevine SHS novo domovinstvo, so se morale prijaviti do konca januarja 1922. Maršiko pa ni niti optiral, niti ni prijavil svojega po letu 1910. pridobitnega domovinstva in državljanstva v ponovno potrdilo. Tako je danes maršiko zopet tuj državljan, dasi ima domovinski list kakor jugoslovanske občine izza leta 1910., in maršiko je zamudil opejski rok. 16. junij t. l. Vsi ti zdaj ne morejo vlagati nikakih prošelj, nego morajo počakati, da se uveljavijo novi zakon o državljanstvu, ki pride menda še v kratkem tudi pred narodno skupščino. Tudi prošnje tujih državljanov za podelitev jugoslovanskega državljanstva se ne rešujejo, nego čakajo po magistratih in okrajnih glavarstvih trenutka, ko se uveljavijo novi državljanski zakon. Prav tam pa leži tudi še mnogo že rešenih opej z dekreti ministrstva notranjih zadev ter z vsemi rodbinskimi prilgami, ker so optanti rodbinski bivališča izprijemili ter se jim rešitve ne morejo dostaviti. Samo na ljubljanskem magistratu leži okoli 130 rešitev za optante, čijih naslovov so neznan in se njih nova bivališča niti policijsko ne morejo dognati. Tako je tudi na glavarstvih.

*** Imenovanja v mestni službi.** V predvčerajšnji tajni seji občinskega sveta ljubljanskega sta bila imenovana za mestnega inženjerja Ciril Jeglič, za računskega oficijala pa M. Mušič, oba v 10. činovnem razredu. Inačest mestne elektrarne sluga Anton Zupančič je imenovan za magistratnega oficijanta.

*** Smrtna kosa.** — V Kredu pri Kobariču je pri svojih starših umrl suplent na ženski realni gimnaziji v Ljubljani Andrej Čebokli. Zavrtna bolezen je pobrala zavodu izvrstnega učitelja in dobrega tovariša v cvetu mladosti. Bodi mu ohranjen blag spomin!

*** Iz „Uradnega lista.“** „Uradni list“ pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja v številki 96 z dne 17. oktobra „Zakon o ustroju vojske in mornarice“, na kar opozorjamo zainteresirane. Posamezni izvodi se dobivajo v upravi „Uradnega lista“ v Ljubljani, Miklošičeva cesta 16.

*** Občinski zastop trga Mozirje razpuščen.** Kakor razglasa „Uradni list“, je občinski zastop trga Mozirje v Savinjski dolini zaradi nezmožnosti za delo razpuščen. Za gerenta je imenovan nadučitelj v pokroju Frane Praprotnik, za prisodnika sovesta pa: posestnik Anton Deleja, trgovec Matija Goričar, kipar Ivan Cesar, sedlar Peter Troger ter posestnika Franc Smodiš in Franc Milnar — vsi v Mozirju.

*** Slavnostna zabava na čast rojstva in krsta prestolonaslednika.** Častniški zbor ljubljanske garnizije priredi dne 21. oktobra v veliki dvorani „Kazine“ na čast rojstva in krsta Njeg. kraljevskega visokostva prestolonaslednika slavnostno zabavo, na katero so vabljeni vsi rezervni in upokojeni častniki, vojaški uradniki kakor tudi oni oficijri in vojaški uradniki, ki se slučajno ta dan nahajajo v Ljubljani. Pričetek točno ob 8.30 uri. Za imenovanje se posebna vabila ne bodo razpošiljala.

*** Seja Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.** Poročilo o seji Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu izpolnjujemo: Ravnateljstvo Srednjega urada je sklenilo na svoji zadnji seji šesturno delo z dodatkom, da je uprava pooblašena v služajih potrebe zvišati delovni čas do 8 ur na dan, ne da bi nameščenci imeli pravice zahtevati odškodnino za nadurno delo. Mesto odstojnega člana ravnateljstva g. Ig. Kaiserja je bil izvoljen v upravni odbor gospod Tatij iz Novega Sada, ne pa g. M. Čobal, ker je slednji izvolitev odklonil.

*** Ustanovitev krajev. Odseka Rdečega križa v Ptuj.** Dne 15. oktobra t. l. se je osnoval v Ptujju krajevni odbor Rdečega križa. Ustanovitvi zbor je vodil g. dr. Pirkmaier. Na predlog dr. Gosnika je bil izvoljen naslednji odbor: župan ptujski gospod Blažek, dr. Franc Jurčič, prošt Martin Jurkovič, dr. Vladimir Vrečko, doktor Lekšler, nadučitelj Gorjup, ga. Marija Letoschek na Bregu, ga. Marija Pirkmaier in gdč. Voršič, učiteljica. Nadzorni odbor: komandant mesta Ptuj, dr. Anton Stubeč in Mih. Brenčič. Delegata za okrožno skupščino: okrajni glavar dr. Pirkmaier in dr. Vrečko.

*** Novi moderni vagoni.** Ravnateljstvo državnih železnic je prejelo te dni iz Nemčije na račun reparacij 60 novih štiriosornih vagonov najmodernejšega tipa „Ab“, ki so opremljeni z vsem komfortom, električno razsvetljavo in z zavorami najmodernejšega tipa, ki jih je izumil naš državljani inženjer Božič.

*** Nove plombe za vagone.** Ruski begunec, inženjer Bogatirjev, ki je lansko leto obrnil nase pozornost s svojim izumom tako zvane „čudovite pete“, je iznašel novo vrsto plombe za vagone, ki dajejo popolno varnost, da nikdo nepoklican ne odpre vagona. Svoj izum je dal patentirati in patent prodal naši državi. V Beogradu se je ustanovila delniška družba za fabricacijo novovrstnih plomb. Na čelu družbe je veleposestnik dr. Dungjerski iz Novega Sada.

*** Plesna šola društva „Atena“** prične v soboto dne 3. novembra v dvorani „Jadrana“ v areni Narodnega doma z rednim poukom. Vpisovanje se vrši v pisarni Sportne zveze, Narodni dom, I. nadst. leto, dne 20. in 22. t. m. od pol 6. do 7. ure zvečer. Pouk vodi gospod profesor Trošt. Zaključne sprejema v odprte tečaje in za zaključene družbe. Otroški plesni tečaj od 4. do 10. leta pouka poldrugo uro na teden, plesnih ur 15. Vpisnina 5 Din, solnina 100 Din. Plesni tečaj za deklice od 10. leta dalje Pouk v teh tečajih priporočajo staršem tudi šolska vodstva. Tečaj so razdeljeni po starosti in znanju posameznih. Pouk vodi pedagog prof. Trošt, nadzorstvo pri urah imajo društvene odbornice, disciplina šolska. Pouk enkrat na teden po 2 uri, sezija 20 ur. Vpisnina 5 Din, solnina 150 Din, (plačljiva v enem ali dveh obrokih). Plesni tečaj za same dekce od 10. leta dalje se vrše pod istimi pogoji kot tečaj za deklice. Vpisnice se istolam. Plesni tečaj

za gospodične učiteljice, uradnice itd. se vrše dvakrat tedensko po dve uri. Sezija 20 ur. Vpisnina 5 Din, ukovina 150 Din. Pri teh tečajih se bodo poučevalo v enem odstopu samo moderne ples, v drugem pa stopnjevanje od prvih korakov preko valčka, četvorka, besede do modernih plesov. Odprti družabni tečaj za gospodične, gospe in gospe za moderne ples se vrše enkrat tedensko po 2 uri. Sezija 20 ur. Vpisnina 5 Din, ukovina 150 Din. Zaključeni družabni tečaj za gospe, gospodične in gospe. Pouk modernih plesov, enkrat tedensko po 2 uri, Sezija 20 ur. Vpisnina 5 Din, ukovina 200 Din na osebo za sezijo. Posamezni tečaj se vrše, ako se prihlasi najmanj 30 oseb, pri zaključeni družbi 10 parov.

*** V ateri dr. Lajšič centra dr. Pfeifer** in drugom se vrši sodnijska razprava pri mariborskem okrajnem sodišču 21. t. m. in sicer proti dr. Pfeiferju ob 9. proti dr. Povaleju pa ob 10. dopoldne. K razpravi so vabljeni razne znane mariborske ličnosti iz političnega sveta kot doktor Leskovec, poslanec Zebot in drugi, potem več gospodov iz gospodarskih krogov, med drugimi trgovci Leschnig iz Sv. Lovrenca in drugi.

*** Mestni vodovod v Celju.** V torek dne 16. t. m. je po celem mestu nenkrat zmanjkalo vode. Kakor se doznava, je zopet počila blizu Vitanja glavna cev. Ta nedostatek, ki se je že večkrat pojavil, bo odpravljen šele, ko se napelje rezervna cev, za katero je votalr občinski svet večjo vsoto, ki se položi še pred zimo.

*** Potreba zavoda za gluhomute otroke.** Zveza jugoslovanskih zdravnikov je predložila ministruvstvu prosvete spomenico, da se čim prej ustanovi nov zavod za gluhomute otroke. V naši državi so sedaj samo trije taki zavodi, in sicer v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu; razen tega obstoje še manjši oddelki v Splitu, Dubrovniku in v Reljevu pri Sarajevu. Po uradni statistiki je v naši državi nad 2500 gluhomutih otrok, od katerih pa je komaj ena šestina teh nesrečnejših v zavodih, kjer dobivajo potrebni pouk. Za ostalih pet šestin gluhomutih otrok pa je nujno potreben nov zavod.

*** Jesenska megla nad Ljubljano.** Včeraj je prvič v letošnji jeseni nastopila znana ljubljanska megla, ki je pokrila mesto z gostjo kopreno. Šele popoldne se solnce polagoma prodrla gosto meglo ter nam pokazalo svoje prijazno lice. Mraz vedno bolj pritiska in je kazal včeraj zjutraj ob sedmih termometer le 3.5 stopinj nad ničlo. Pojavilo se se na ulici prve zimske nujke. Vse kaže, da dobimo mrzlo jesen.

*** Banjaški rudnik v ogažu.** Te dni je začel goriti znani banjaški premogovnik. Požar je objel vse notranje dele in je gašenje skoro nemogoče. Boje se, da je ves rudnik uničen.

*** Električna razsvetljava v Slovenski Bistrici.** Kakor javljajo iz Slovenske Bistric, je tamkajšnja občina sklenila s falso električno centralo definitivno pogodbo za dobavo električnega toka. Izpeljava omrežja je bila oddana podjetju Elin v Mariboru.

*** Znamenje časa.** Iz Črnomlja nam poročajo: V nedeljo se je poročil v Karlovcu g. Ilija Vrlinič, trgovec v Bojancih, z gospodično Fano Malaričevno iz Tribuče. To je prvi zakon, ki se je sklenil v Beli Krajini med pravoslavni in katoliki. Ugotavljamo to s posebnim zadovoljenjem, ker je to ravno v teh krajih lep dokaz, da smo vendarle na pravi poti popolnega narodnega ujedinenja. Rimski katoliški politikom naj bo to opomin, da bodo šli, kakor razna znamenja kažejo, ravno Beokranjci po tej poti dalje. Obiama sta nam že neštetokrat pokazala, da sta naša zakrnanjena sovražnika in zadnji dogodki nas naravnost silijo, da pretrgamo z Rimom vsako zvezo.

*** Izseljevanje v mesecu avgustu.** Kakor se nam uradno poroča, se je meseca avgusta letos izselilo iz naše države 664 oseb — 308 moških in 271 žensk. Po polidnem je bilo 116 kvalificiranih in 305 nekvalificiranih delavcev, 100 kmetijskih delavcev in zotred ter 51 oseba svobodne profesije. V Zedinjenih državah severne Amerike se je izselilo 387 oseb, v Kanado 46, v Argentino 219, v Avstralijo pa samo 20 oseb. V dobi od 1. januarja do konca avgusta letos se je vsega skupaj izselilo iz Jugoslavije 2976 oseb.

*** Pravna fakulteta ostane v Subotici.** Iz Subotice poročajo: Da bi slušatelje pravne fakultete odvrgli od njihove namere, da zahtevajo premeščenje te fakultete v Sarajevo, so mestna uprava in razna privatna društva pričela akcijo za izboljšanje gmetnega stanja dijakov. Mestni senat je votalr 20.000 dinarjev kot prvo pomoč za dijaško menzo. Dobrodelna zadruža „Srpkinja“ je uvedla akcijo za nabiranje življenjskih potrebščin ter namerava dijaško menzo prevzeti v svoje roke.

*** Čitajte! — Léxite!** Naše poročilo v prilogi nedeljske številke, v katerem se priročuje, kako so v neki italjski šoli otroci, ki niso razumeli italjske učiteljice, ko jim je velela, naj čitajo „Leggete“, čitaj: ležite!, pač mislili, da jim veli, naj se vležejo in so se tudi v resnici polegali po klopih in po tleh, popravljamo in toliko, da se to ni dogodilo v školijah, temveč v šmarju v koprskem okraju.

*** Kupčevanje s kokainom.** Ne dolgo tega se prišle naše obkaini na Sušaku na sled razsežnemu tihotapstvu s kokainom. Pa tudi v Ljubljano prihajajo različni temni elementi, katerim je dobro vsako sred-

stvo, da si prisluži na lahek način denar. Ako sedi človek v kavarni, ni redek slučaj, da pristopi nenadoma k njemu kak tujec, ki ponuja kokain ali pa povprašuje, kje bi ga dobil. Za posredovanje ponujajo ti ljudje visoko nagrado. Priporočamo, da se vsakega takega individua izroči najbližjemu stražniku, da se tako ne podpira zastrupljanje naroda.

*** V smrt bom šel, tako je pisal 21letni** trgovski potnik Davorin Brišnik iz Karlova svojim v Ljubljani stanujočim staršem. Mladenica tare brčkone nesrečna ljubezen ali pa je storil v svoji službi kak pogrešek.

*** Posledica rudarske stavke v Trbovljah.** Notico z dne 13. t. m. popravljamo v toliko, da Josip Rus, rudar v Retju pred celjskim okrožnim sodiščem ni bil obsojen na 6, ampak na 3 tedne vostrenega zapor, ki so se mu obenem vsteli v preiskovalni zapor in je bila s tem kazen že prestana.

*** Velik požar v Slaveniji.** V selu Satnica pri Valpovu je na doslej nepojasnjen način izbruhnil požar, ki se je z veliko naglico razširil ter štirim posestnikom upepelil hiše in gospodarska poslopja. Škoda znaša nad 650.000 dinarjev.

*** Požar v Račju pri Mariboru.** Dne 14. t. m. je izbruhnil pri posestniku Ivanu Pasernerju v Račju na stanovanjskem poslopu požar, ki je bil zelo nevaren radi močnega viharja tudi za bližnjo in daljnjo okolico. Gasilno društvo je imelo ravno takrat nastop, da bi odkorakalo na veselo, ter je takoj prhitelo na lice mesta in z dveurnim brizganjem preprečilo razširjenje ognja.

*** Požar predilnice v Novem Vrbasu.** Iz Novega Sada poročajo, da je v predilnici v Novem Vrbasu izbruhnil velik požar, ki se je razširil tudi na strojni oddelki, ki je popolnoma pogorel. Posrečilo pa se je rešiti skladišče z veliko zalogo blaga. Vključ temu znaša škoda več milijonov dinarjev.

*** Mrtev v vodnjaku.** Kakor javljajo iz Bečkereke, so doslej neznanj zločin umorili posestnika Petra Salgo ter vrgli njegovo truplo v vodnjak, kjer so ga sedaj našli. Proizvedbe o storilcih so ostale doslej brez uspeha.

*** Detomor.** Iz Trbiča nam poročajo: Marija Dolen, članica Marijine družbe, je pred kratkim porodila nezakonsko dete. Da prikrije sad svoje ljubezni, je odložila novorojenčka na nekem strešnem tramu, kjer so našli njegovo truplo. Detomorilka je bila takoj aretirana, vendar pa je priznala svoje dejanje šele po dolgem obotavljanju.

*** Orožje v rokah dijaka.** Mariborski dijak S. trgovske šole, rojen Prekmurec, se je s svojim soolcem Adolfom Cajnikom igral s samokresom, ki se je nenkrat izprožil. Krogla je zadela Cajnika v željst. Nesrečnega so prepeljali v bolnico in mu kroglo odstranili.

*** Velike defraudacije v sarajevski tobačni tovarni.** Komisija, ki je bila poslana v Sarajevo, da preišče poslovanje tankajšnje tobačne tovarne, je prišla na sled velikim defraudacijam. Dognala je, da so se nepravilno zaračunavale rodbinske draginjske doklade za neoženjene osebe, da se je pokradlo mnogo materiala, izkoriščalo delovne moči po privatnih hišah ter zaračunavalo velike vsote za fiktivne nabave. V afero sta baje zapletena tudi dva ravnatelja.

*** Nevaren dopustnik.** Ko je služil Rudolf Kržolj iz Trebnjega pri vojakihi v Bitolju, je zaprosil nekega dne za večtedenski dopust in ga tudi dobil. Dopusta pa ni smatral za počitek, ampak se je takoj podal na „delo“ in je pričel krasti. Najprej si je prilastil 5 puranov in kokoši dekana Plantariča v Trebnjem. Te je neke prodal, potem pa odšel na tatinski posel proti Ljubljani. Ustavljal se je v bufeju Marije Vidmarjeve na dolenskem klovdoru in je odnesel gramofon s 27 ploščami. Tudi gramofon je spravil v denar in, ko ga je porabil, je počel razjati iz kraja v kraj. V svoji „zaposlenosti“ pa se ni zamislil, da je njegov dopust že potekel. Spomnila ga je nato šele vojaška komanda, ki ga je privedla v eskorto. Pri opravičevanju pred svojim predstojnikom pa se je Kržolj zapletel tako, da so prišli na sled njegovim grehom. Ko je bil Kržolj od vojaške službe odpuščen, je moral zato zopet „cajnikati“, in sicer v zapor. Dne 16. t. m. je bil od ljubljanskega deželnega sodišča obsojen na 1 leto težke ječe.

*** Prejet tat in morilec.** Karl Lichtenegger, rojen v Gradcu, pristojen v Rače, je dne 21. marca vlomil v hišo posestnika Alojzija Hribarja v Celevici pri Šmarjeti ter odnesel 16.000 K. Preje pa je umoril 13letnega Hribarjevega rejca Josipa Peterlna, ki je pričel vpiti, ko je opazil vlomilca v sobi. Lichtenegger je po storjenem zločinu pobegnil in se klatil po gozdovih, dokler se ni oročnikom v St. Jerneju dne 12. t. m. posrečilo prijeti zločinca.

*** Tatinski uslužbenec.** Friderik Kikelj iz Lepega vrha, samski hlapec, včasih pa tudi dimnikarski pomočnik, je ukradel dne 16. t. m. svojemu gospodarju Jakobu

Knaus v Novem selu pri Kočevju 2250 dinarjev, zlato uro z veržico, par novih moških čevljev, nekaj perila in talovnik ter se nato z vlakom odpeljal proti Ljubljani. Svojeje plena pa se ni dolgo veselil, ker ga je že včeraj prijel detektiv in ga odvedel na policijo. Tu je izpovedal, da se je mislil z ukradenim denarjem odpeljati na Dunaj.

*** Tat namiznih prtov.** V mesecu juniju juliju in avgustu je zmanjkalo ljubljanskim gostilničarjem Franu Dolšaku, Dragu Dražbeku, Gabrijeli Zupančičevi, „Figu“, Češnovarju itd. več namiznih prtov, ki jih je M. B. prodajal ali pa zastavljal. Usoda ga je doletela šele v gostilni „Pri kolovratu“, kjer so mu nekega jutra v avgustu zadisale salame, katere je hotel odnesti iz shrambe, pa ga je doma dekla zadelila pri tem poslu. Po aretaciji so našli pri njem tudi namizne prte in tako je policija spoznala v navlaneu že dolgo iskanega tatu prtov. Pri sodni razpravi, ki se je vršila dne 16. t. m. je bilo navzočih kakih šest obkodovalcev, ki so dobili ukradene prte nazaj. Obtoženeec je bil od deželnega sodišča obsojen na 4 mesece ječe, poostrene mesečno s trdim izločenjem in policijo.

× Za Sokolski dom na Taboru so darovali: Stalno omizje pri Brezovski po inicijativi br. Valanta, rav. Trgovske d. d. v zahvalo krepkega nastopa br. Joa. Turka in ostalih obč. svetnikov v seji občinskega sveta 270 Din; dr. Vlad. Krejčí 100 Din; omizje pri Josipu Kokaku, Poljanska cesta iz nabiralnika 650.25 Din; iz nabiralnika pri Bankotu, Martinova cesta 232.50 Din; pri Lavterju (Činkole) 357.50 Din. — Skupaj torej 1610.25 Din. Vsem darovalcem iskrena zahvala!

× Za Malgajev spomenik v Guštanju je odbor prejel sledeče nadaljnje sneske: od gr. nabiralec Brigita Jurač, Kotlje 200 Din; Tončka Skarletova, Skarabona 10 Din; dr. Albin Blasič, Čakovce 583 Din; dr. Anton Hrovat, Ormož 215 Din; Anton Sovre, Ptuj 81 Din; Ljudomil Naberjoh, Boh. Bistrica 310 Din; Franc Ratoj, Holme 46 Din. Prej 5904.25 Din, sedaj 1447 Din; skupaj torej 7351.25 dinarjev. — Odbor za Malgajev spomenik v Guštanju izreka cenj. darovalcem najiskrenejšo zahvalo in se priporoča ostalim nabiralcem.

× Darila. G. dr. Oton Fettich, odvetnik v Ljubljani je nakazal po naročilu g. Rada Seliskarja, trgovskega potnika v Rožni dolini, iz neke pravdne zadeve 250 Din za zastor na odru Sokolskega doma na Viču, 250 Din za rezevo občine Vič, 250 Din za družbo sv. Cirila in Metod, 250 Din za pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“.

Domače borze

17. oktobra:

ZAGREB. V elektih traja baisse. Edinog Sečerana je nekoliko narasla. Promet je bil prilično živahen. Na deviznem tržišču so danes kljub temu, da je bilo včeraj na beograjski borzi razpoloženo za hausse, nazadovale tečaji in to radi denarne krize, ki povečava ponudbo in manjša povpraševanje. Promet je bil danes v primeri s prejšnjimi dnevi znatno živahnjej. Ker se v privatnem prometu dajajo deviza še vedno po nižjih cenah nego na borzi, se pričakuje nadaljnje nazadovanje deviznih tečajev in nadaljnji porast dinarja in je včeraj poskočil na Dunaju s 880 na 832. Notirale so devize: Amsterdam 3350 do 3370, Dunaj 0.1195 do 0.121, Bruselj 415 do 425, Bukarešta 0 do 40, Italija izplačilo 388 do 392, ček 387 do 389, London izplačilo 383 do 385.5, ček 381 do 384, New-York ček 84 do 84.75, Pariz 510 do 520, Praga 253 do 255.5, Sofija 50 do 84, Svica 1520 do 1530; valute: dolarj 83 do 83.5, Kš 0 do 255, francoski franki 510 do 0, mld 0 do 0.40, lire 383 do 384, holandski gld 0 do 0.310; efekti: Hrvatska eskontna 168 do 171, Kreditna Zagreb 150 do 155, Hipotekarna 125 do 127, Jugoslovanska 155 do 156, Ljubljanska kreditna 205 do 215, Prastedioma 1092.5 do 1105, Slavenska 110 do 112, Eksplantačija 230 do 237.5, Drava 550 do 0, Sečerana Osijek 2250 do 2300, Narodna Šumka 155 do 157.5, Našička 205 do 215, Gutmann 1600 do 1625, Slavonija 232 do 236, Trbovlje 890 do 920, Union 1080 do 1125, 7 odst. investicijsko 69 do 70, 4 odstotne agrarne 0 do 32.

BEograd. Tendence nestalna. Tečaj so bili na curiški pariteti le posamezni pod paritetu. Blaga dovolj in je bilo vse povpraševanje krito brez intervencije Narodne banke. Notirale so devize: Amsterdam 3350 do 3375, Dunaj 0.119 do 0.1195, Berlin (100 mil.) 4 do 5, Budimpešta 0.49 do 0.52, Bukarešta 39.5 do 40.5, Italija 388 do 390, London 383 do 383.5, New-York 84 do 84.5, Pariz 516 do 517, Praga 252.75 do 253.25, Sofija 83 do 84, Solun 135 do 138, Svica 1522.5 do 1527; valute: dolar povpraševanje 84, leji ponudba 61.5.

Isk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani, Listnik in Izdajatelj Konzorcij „Jutra“, Odgovorni urednik Fr. Brozovič

Vremensko poročilo.

Ljubljana 17. oktobra 1923.		Ljubljana 306 nad morjem			
Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Ohladno 0—10
Ljubljana .	7.	768.6	13.5	brezvetra	jasno
Ljubljana .	14.	768.0	13.2	sev. vzh.	—
Ljubljana .	21.	770.9	7.0	—	—
Zagreb .	7.	767.4	6.0	brezvetra	—
Beograd .	7.	766.8	5.0	vzhod	—
Dunaj .	7.	765.6	7.0	zapad	več obl.
Praga .	7.	763.8	6.0	jug. zapad	več obl.
Inomost .	7.	770.8	—2.0	brezvetra	več jasno

V Ljubljani barometer višji, temper. nižja. Solnce vzhaja ob 6.20, zahaja ob 17.10

Državni nameščenci

morajo poznati

Zakon o civilnih uradnikih in ostalih drž. uslužbencih.

(Službena pragmatika.)

Knjižico, ki velja s poštnino vred Din 8.75, razpošilja
Tiskovna zadruga v Ljubljani.

Oglasi v „JUTRU“ imajo najboljši uspeh!

ARMSTRONG - WHITHWORTH (JUGO-SLAVIA)

obveščajo

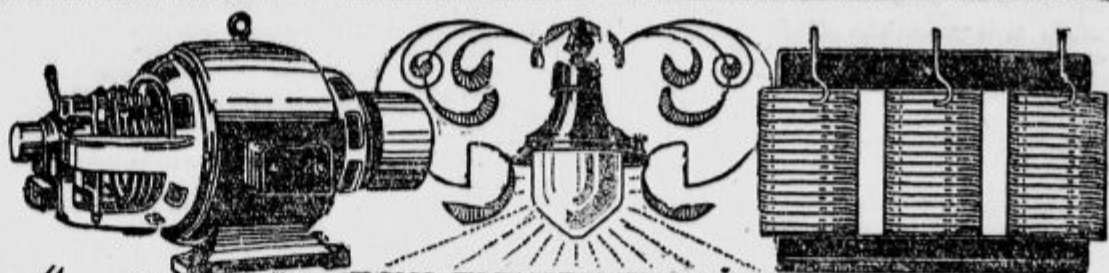
da so otvorili svojo pisarno v palači Jugoslovenske banke, Kolarčeva ulica št. 1, Beograd

in da so začeli sprejemati naročila za naslednje, kakor tudi mnoge druge predmete, katerih popis se lahko na zahtevo dobi: 5020

Parne kotle, proizvodi iz medi (mesinga) in drugih metalov kot medene (mesingaste) plošče, šipke od rumene medi itd., mostove, drobne predmete iz litega železa in druge predmete litega železa. Premog in koks, instalacije za rudnike, vse vrste dvigal, instalacije za električno razsvetljavo in električne centrale, razne stroje, železne kovane predmete, instalacije za vlečenje (prenos), hidravlične stroje, instalacije za razvijanje hidro-električne moči, lokomotive in železniški material in njihove rezervne dele, strojno orodje, motorna prevozna sredstva in njih dele, pnevmatično in drugo orodje, instalacije za proizvodnjo papirja in za predelavo materiala za papir, pumpe, sprave za konstrukcijo potov, brodogradilišča, jeklo in železo, jeklene konstrukcije za stavbe, instalacije za izdelavo jekla, orodja, žice in metalne vrvi, bor-stroje, okrogle železne šipke in poluge, jeklo visoke tensije, jeklene vagone.

Detaljna poročila se lahko dobijo na zahtevo od zgornjega naslova.

Tudi se obveščajo zainteresirani, da imamo v zalogi velike količine strojev na prodaj in da je to ugodna prilika za nabavo različnih instalacij v odličnem stanju in po zelo nizki ceni.

Maribor ~ INŽENIRSKO-ELEKTROMEHANIČNO PODJETJE *Trnška cesta 8*

POČIVALNIK, ZAVRŠNIK & DRUG

IZDELUJE IN DOBAVLJA:

TELEFON
BR. 460

PRIZNANJE
ELEKTRO
MARIBOR

TRANSFORMATORJE
ELEKTROMOTORJE · DINAMO-
STROJE VSAKE VRSTE IN VELIKOSTI · RAZLIČNI
ELEKTROMATERIJAL · IZVRŠUJE INSTALACIJE IN VSA
KOVSTNA POPRAVILA · GRADI ELEKTR
CENTRALE · I · T · D
PRVOVRSTNO DELO!!! NIZKE CENE!!!

Zaloga mešanega blaga,

prej lastnina tvrdke O. Homana nasl. (Simnic) v Radovljici, se prične razprodajati 17. t. m. na drobno in debelo. Cene so znižane. Ugodna prilika za trgovce in tudi privatnike. Eventuelna pismena pojasnila daje Ivan Dornič, Industrialec na Lancovem, p. Radovljica. 5429

Tečaj za damsko in moško krojenje

Začetek 1. novembra 1923.

Pojasnili:

I. koncesijonirani krojaški zavod Ljubljana, Židovska ulica št. 5. Srečko Potočnik, bivši krojaški mojster v Šelenburgovi ulici, sedaj poslovođaja pri tvrdki Brata Brunskole. 5454

Brodarska agentura ABBO E GIRIBALDI

oskrbi: Nakup in prodajo kakor tudi najemu in inozemskih parobrodov, jadrnic in motornih jadrnic. Centrala: GENOVA - Via Poterna 3. Podružnici: NEAPEL - Via Flavio Gioia 25; TRST - Via S. Nicolo 2. 5427

IVAN MASTNAK, Celje

Kralja Petra cesta 15 5444

prilaga cenjenim odjemalcem svojo veliko zalogo češkega in angleškega blaga, debelo sukno za površnike, vsakovrstno sukno za moške in ženske obleke, barbant, cefir, belo platno in vse krojaške potrebščine. — Velika zaloga gotovih površnikov (Raglan, Schliefer, Stutzer), gumijaste plašče, lepih modernih oblek za gospode in dečke po zelo nizkih cenah. — 3 m sukna in cela sprava samo Din 368 — V zalogi usnjate suknje.

Polirji - tehniki

samo prvovrstne moči, z dobrimi priporočili, se potrebujejo pri novem podjetju za delo v jamah, kjer se lomi trabit, granit in marmor. — Strokovno naobražen poslovođaja delavnice za obdelovanje kamenja. — Ponudbe s pogoji na Aloma Company, Beograd, Vasna ulica št. 21. Tel. 3006. 5427

5467

Uradništvo Slavenske banke, d. d. naznanja tužno vest, da je njihov blagi predstojnik, gospod

dr. Ljubomir Milin

centralni ravnatelj in vodja podružnice Slavenske banke, d. d. v Beogradu

dne 14. oktobra 1923. nenadoma preminul.

Blagemu pokojniku ohranimo trajen spomin!

BEOGRAD, dne 15. oktobra 1923.

Uradništvo
Slavenske Banke, d. d.